

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ
ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย

The Adoption of Sanitation Technology among Independent Layer Farmers
in Eastern Thailand

in Eastern Thailand

โดย

นางสาวฉวีวรรณ แทนคุณ

รพ.
จ 179 ก

เลขที่..... 2543

เลขทะเบียน..... 40371

วัน, เดือน, ปี..... 11 ก.ย. 2544

b. 11104910
i.

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ๑

๑

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

ปีการศึกษา 2543

ชื่อเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาค ตะวันออกของประเทศไทย
The Adoption of Sanitation Technology among Independent Layer Farmers in Eastern Thailand

ชื่อ - สกุล นางสาวฉวีวรรณ แทนคุณ
สาขาวิชา สาขาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์ **ภาควิชา** วิศวกรรมเกษตร
คณะ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. คณิศ คิษขุบุตร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ภัคพงศ์ ปวงสุข

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ที่เป็นเจ้าของฟาร์มไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2542 จำนวน 840 คน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมดจำนวน 524 ชุด แยกเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระจำนวน 44 ชุด

นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ปรากฏว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 84.10) มีอายุเฉลี่ย 47.31 ปีมากกว่าครึ่งมี

ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่เฉลี่ย 12.25 ปี จำนวนไก่ไข่ที่เลี้ยงภายในฟาร์มเฉลี่ย 19,919 ตัว โอกาสที่เกษตรกรได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการด้านการสุขาภิบาลในเดือนที่ผ่านมามากที่สุด 2 ครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ (ร้อยละ 79.50) รายได้ของเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ไข่ในปี พ.ศ. 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 783,938.6 บาท และเกษตรกรมีการขายไข่ไก่ผ่านพ่อค้าคนกลางมากที่สุด (ร้อยละ 65.90)

การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูงมี 7 รายการ ได้แก่ วิธีการฆ่าเชื้อภายในโรงเรือน การพักโรงเรือนก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง การจัดการกับซากไก่ที่ตาย การให้ยาหลังไก่แสดงอาการป่วย การจัดโปรแกรมวัคซีนของเกษตรกร การทำความสะอาดรางน้ำและรางอาหารของเกษตรกร และการซื้อยาและวัคซีนของเกษตรกร การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับปานกลางมี 2 รายการ ได้แก่ วิธีการเก็บรักษาวัคซีนของเกษตรกร และการเข้าร่วมรับการอบรมเรื่องการสุขาภิบาลในฟาร์ม ส่วนการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับน้อย มี 1 รายการ ได้แก่ วิธีการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลภายนอก

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำปัญหาพิเศษ การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกร ผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือ จาก ท่าน อาจารย์ ดร. ดนัย ดิษขบุตร อาจารย์ภัคพงศ์ ปวงสุข และอาจารย์รัชชัย สุภคิษฐ์ ที่ได้กรุณา สละเวลาในการตรวจเอกสารและได้ให้คำแนะนำต่างๆ ในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ ตลอดจน เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ที่ตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบคุณ อาจารย์ และขอบใจเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ให้เสร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่านและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีของปัญหาพิเศษฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบคุณความดีที่ได้ ให้แก่ คุณตา คุณยาย บิดา-มารดา ครูอาจารย์ และหวังว่าความดีของปัญหาพิเศษฉบับนี้จะมี ประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปศึกษาและเป็นแนวทางในการทำปัญหาพิเศษเรื่องอื่นๆ ต่อไป

ฉวีวรรณ แทนคุณ
ตุลาคม 2543

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการสุขภาพ.....	39
4.4 วิจารณ์ผล.....	40
5 สรุปและข้อเสนอแนะ	42
5.1 สรุป.....	42
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	44
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก.....	49
ภาคผนวก ก หนังสือรับรอง.....	50
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	52

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	แสดงเพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....30
4.2	แสดงอายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออก ของประเทศไทย30
4.3	แสดงระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขต ภาคตะวันออก ของประเทศไทย.....31
4.4	แสดงประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....31
4.5	แสดงจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....32
4.6	แสดงโอกาสในการได้รับคำแนะนำทางวิชาการด้านการสุขภาพ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....33
4.7	แสดงรายได้จากฟาร์มในปี 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ ในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....33
4.8	แสดงวิธีการขายไข่ไก่ในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออก ของประเทศไทย.....34
4.9	แสดงการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย.....35
4.10	แสดงค่าระดับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกร ผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นคะแนนรวม.....39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประชากรในประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการทำเกษตรด้านการปลูกพืชผัก ไม้ผล หรือแม้แต่ม้าการเลี้ยงสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น โค กระบือ สุกร และไก่ โดยเฉพาะไก่ในปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นสัตว์ปีกเศรษฐกิจที่ได้รับความนิยมในการนำมาบริโภคไม่ว่าจะเป็นทั้งไก่เนื้อและไก่ไข่ การเลี้ยงไก่ในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ (อาวูธ ดันโซ, 2538 : 256) ที่กระจายไปทั่วประเทศไทย จากภาคกลางออกไปสู่ภูมิภาคอย่างรวดเร็วเป็นผลทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องขึ้นอีกหลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมโรงฟักและผลิตลูกไก่ อุตสาหกรรมการผลิตและการจำหน่ายเคมีภัณฑ์ เป็นต้น (ธวัชชัย สุขศิษฐ์, 2539 : 1) ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องอีกหลายฝ่ายได้แก่เกษตรกร ผู้เลี้ยง พ่อค้าในระดับต่างๆ นักสัตวบาล ผู้จัดการฟาร์ม ผู้จัดการโรงงาน ฝ่ายควบคุมคุณภาพ ฝ่ายการตลาด ตลอดจนเจ้าของกิจการ และผู้บริโภค (อาวูธ ดันโซ, 2538 : 256) และสำหรับการส่งออกไข่ไก่ จำหน่ายยังตลาดต่างประเทศของประเทศไทยสามารถเพิ่มปริมาณการส่งออกได้ทุกปี โดยในปี 2523 ส่งไข่ไก่ออกจำหน่ายยังต่างประเทศได้เพียง 7,424 ล้านฟอง แต่ในปี 2539 ส่งออกได้ในปริมาณเพิ่มสูงขึ้นถึง 64,427 ล้านฟอง (กรมศุลกากร, 2541 : 40)

จากเหตุผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพในด้านการผลิตไข่ไก่ เนื่องจากปริมาณการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นของคนในประเทศและการส่งออกที่มีอนาคต แต่มีปัญหาที่ต้นทุนการผลิตไข่ไก่ค่อนข้างสูงและสูงกว่าประเทศคู่แข่ง โดยประเทศจีนที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีวัตถุดิบและค่าแรงถูกกว่าประเทศไทย โดยประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตไข่ไก่ ในปี พ.ศ. 2540 เฉลี่ย 1.29 บาทต่อฟอง ในขณะที่ราคาส่งออก (FOB) เฉลี่ย 1.63 บาทต่อฟอง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2541 : 41-43) จึงทำให้ตลาดไข่ไก่ในประเทศถูกจำกัดลง ปัญหาดังกล่าวเกิดจากสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาด้านการสุขภาพไก่ ซึ่งในสภาวะปัจจุบัน การสุขภาพไก่มีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากสภาวะ

แวดล้อมแหล่ง ส่งผลต่อสุขภาพของไก่ไข่ การสุขาภิบาลที่ไม่ดีย่อมส่งผลให้เกิดความเสียหายจากโรคระบาดต่างๆ ได้ง่าย (ธีรศักดิ์ พลบำรุง, 2532 : 47)

ในปัจจุบันแม้ว่าการเลี้ยงไก่จะได้มีการพัฒนาทางวิชาการ ทางด้านการจัดการการเลี้ยงดูและทางด้านพันธุกรรมที่เจริญก้าวหน้าแล้วก็ตามแต่ปัญหาเรื่องโรคและพยาธิก็ยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ไข่ซึ่งไม่สามารถขจัดไปได้อย่างเด็ดขาด การรักษาไม่ใช่วิธีมาตรการที่สำคัญต่ออุตสาหกรรมที่จะปฏิบัติเพราะเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ (ปฐุม เลาหะเกษตร, 2540 : 267) ดังนั้นผู้เลี้ยงไก่จึงควรยึดถือหลักกันไว้ดีกว่าแก้ในเรื่องของการป้องกันโรค ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ตรงกับสาเหตุของการเกิดโรคนั้นๆ เช่นมีการใช้ยา ให้วัคซีน การทำความสะอาด และการทำลายไก่ป่วยเป็นต้น (ภูวนาท, ม.ป.ป. : 63) อย่างไรก็ตามการสุขาภิบาลและการจัดการที่ดีก็นับว่าเป็นมาตรการป้องกันโรคที่ดีและประหยัดที่สุด ในสภาพปัจจุบันการเลี้ยงไก่ไข่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยในปี 2542 มีปริมาณผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั้งสิ้น 840 ราย (กรมปศุสัตว์, 2542 : 16) ในด้านรูปแบบการเลี้ยงไก่ไข่สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ การเลี้ยงรับจ้างเลี้ยง การเลี้ยงประกันราคา การเลี้ยงร่วมเลี้ยง และการเลี้ยงอิสระ การเลี้ยงใน 3 กรณีแรกผู้เลี้ยงจะได้รับเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากบริษัทต่างๆ อยู่ตลอดเวลาเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกันแต่สำหรับในกรณีของผู้เลี้ยงอิสระกลับเป็นที่น่าสนใจว่าจะได้รับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลหรือไม่และถ้าได้รับจะได้รับจากทางใด จึงเป็นมูลเหตุที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาด้านการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระมีการยอมรับเทคโนโลยีด้านสุขาภิบาลมาปฏิบัติอย่างไรและมีสภาพการจัดการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีด้านสุขาภิบาลและถ่ายทอดเทคโนโลยีในด้านดังกล่าวให้เหมาะสมซึ่งจะนำไปสู่ผลผลิตและการลดต้นทุนการผลิตและเพื่อการแข่งขันด้านการตลาดต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคด้านการสุขภาพในการผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ อีสาระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของปัญหา

1. กลุ่มประชากร คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อีสาระที่มีสถานที่ตั้งฟาร์มอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียง 7 จังหวัด โดยทำการส่งแบบสอบถามไปที่เจ้าของฟาร์มไก่ไข่ทั้งหมดตามรายชื่อทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ ของกองแผนงานกรมปศุสัตว์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและนำส่งทางไปรษณีย์เพื่อสอบถาม กับเกษตรกรและเกษตรกรส่งแบบสอบถามกลับเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ของประชากรที่ใช้ในการ ศึกษา แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question) และ คำถามปลายเปิด (Open-ended question) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน คือ

2.1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่

2.2 สอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการจัดการของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่

รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่

3. วิธีการวิจัย

3.1 จัดทำแบบสอบถามและตรวจสอบโดยให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขแบบ สอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นกับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ไข่จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีลักษณะการเลี้ยงและสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติจากข้อมูลเอกสารต่างๆ และข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบ ตามส่งถึงเกษตรกร โดยตรง

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายทางสถิติ ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำไปใช้ในการปรับปรุงการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงอีสาระให้ได้ ผลผลิตดียิ่งขึ้น

2. เพื่อเป็นแนวทางให้แก่หน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนในการปรับปรุงวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ได้ผลดีและเหมาะสมกับสภาพการผลิตของเกษตรกร
3. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร และใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรต่อไปในอนาคต
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.5 นิยามศัพท์

“การยอมรับเทคโนโลยีทางด้านสุขาภิบาล” หมายถึง การที่เกษตรกรนำเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลมาใช้ปฏิบัติหรือไม่

“เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ” หมายถึง ผู้เลี้ยงไก่ไข่ที่ลงทุนด้านโรงเรือน ซื้อมูลไก่หรือไก่สาว อาหารและเวชภัณฑ์ต่างๆ ได้ตามความพึงพอใจ โดยไม่มีข้อผูกพันใดๆ กับบริษัทผู้จำหน่ายและมีอิสระในการเลือกตลาดจำหน่ายผลผลิตเอง

“เขตภาคตะวันออก” หมายถึง จังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา สระแก้ว นครนายก รวมทั้งสิ้น 7 จังหวัด

“สภาพพื้นฐานบางประการของเกษตรกร” หมายถึง สภาพลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ เป็นต้น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ โอกาสในการได้รับคำแนะนำ รายได้ ขนาดของฟาร์มและแนวทางในการดำเนินการทางการตลาด เป็นต้น

“ระดับการศึกษา” หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับจากสถาบันการศึกษาต่างๆ

“แนวทางในการดำเนินการทางการตลาด” หมายถึง วิธีการในการจำหน่ายไข่ไก่โดยเกษตรกรจะเป็นผู้จำหน่ายเองโดยตรงหรือจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง

“โอกาสในการได้รับคำแนะนำ” หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้รับคำแนะนำทางวิชาการด้านสุขาภิบาลการเลี้ยงไก่ไข่ในระยะเวลาหนึ่งเดือนในเดือนสุดท้ายก่อนกรอกแบบสอบถาม

“ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่” หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรเริ่มต้นเลี้ยงไก่ไข่ มาจนถึงตอบแบบสอบถาม

“ขนาดของฟาร์ม” หมายถึง ขนาดของกิจการฟาร์ม โดยพิจารณาจำนวนไก่ไข่ที่เลี้ยงทั้งหมดในฟาร์มขณะตอบแบบสอบถาม

“รายได้รวมจากการเลี้ยงไก่ไข่” หมายถึง รายได้รวมทั้งหมดจากการขายผลผลิตในฟาร์ม ตลอดปี 2542 โดยไม่หักค่าใดๆ

“นักวิชาการ” หมายถึง ผู้มีความรู้ในด้านการเลี้ยงไก่ไข่ ทั้งจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ อีตระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัย อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยี เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ
- 2.2 หลักสำคัญในด้านการสุขภาพไก่ไข่
- 2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ

ซูพเพท พงศ์ร้อยเพชร (2531 : 271) ได้กล่าวว่า การยอมรับหรือรับเอาวิทยาการแผน ใหม่ว่าเป็นกระบวนการที่หลังจากเกษตรกรคนหนึ่งคนใดรับการแนะนำส่งเสริมพิจารณาแล้ว ในที่สุดก็อาจจะไม่รับหรือเอาวิทยาการแผนใหม่มาใช้ปฏิบัติต่อไปก็ได้

บุญสม วราเอกสิริ (2529 : 159) ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมการเกษตรนั้นมุ่งหวังที่จะ พัฒนาด้านการเกษตรให้มีความเจริญก้าวหน้า แต่การที่จะเจริญก้าวหน้า หรือพัฒนาได้แค่ไหน เพียงไรนั้นก็อยู่ที่ตัวผู้ประกอบการ คือ เกษตรกรจะรับรู้ ยอมรับ สรรหาในความรู้ และนำเอา ความรู้ที่แพร่กระจายจากเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติตามได้ผลแค่ไหน และยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า การยอมรับ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกร หลังจากได้เรียนรู้แนวความคิด ความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ใหม่ๆ และยึดถือปฏิบัติตาม

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536 : 300) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการยอมรับว่าเป็นกระบวนการทาง จิตใจของบุคคลซึ่งเริ่มต้นด้วย การเรียนรู้หรือได้ชินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่แล้ว ไปสิ้นสุดลงด้วย การตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ

กระบวนการยอมรับ แต่ต่างจากกระบวนการแพร่กระจายแนวความคิดใหม่ (Diffusion process) กล่าวคือ กระบวนการแพร่กระจายนั้นเป็นการแพร่แนวความคิดระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือระหว่างแหล่งที่มาของความคิดกับบุคคลที่จะรับแนวความคิดนั้น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์

ระหว่างผู้ส่งกับผู้รับ โดยเฉพาะส่วนกระบวนการยอมรับนั้น แต่ละขั้นตอนของกระบวนการเกิดขึ้นในค้วงบุคคลเดียว

กระบวนการยอมรับ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการตัดสินใจจากการวิจัยพบว่า การที่บุคคลจะรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติจะผ่านขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอนด้วยกันคือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (awareness) เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือความคิดใหม่ แต่ขาดรายละเอียดคือรู้ว่าเรื่องนั้นเกิดขึ้นแล้วหรือทำได้แล้วแต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับตนเพราะไม่เคยได้ยินหรือเคยเห็นมาก่อน การรับรู้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการพบเห็นด้วยตนเองหรือโดยการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเอกชนขั้นนี้นับว่าสำคัญ เพราะเป็นขั้นแรกที่บุคคลสัมผัสหรือรับรู้เกี่ยวกับแนวความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ๆ ต้องมีการจัดหรือกระตุ้นให้เกิดความสนใจ อันนำไปสู่ขั้นสุดท้ายคือการยอมรับหรือปฏิเสธ

ขั้นที่ 2 ขั้นสู่ความสนใจ (interest) เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจแสวงหารายละเอียดเกี่ยวกับวิชาการใหม่ๆ เพิ่มเติม พฤติกรรมนี้เป็นไปในลักษณะที่ตั้งใจแน่วแน่ และใช้กระบวนการคิดมากกว่าขั้นแรก ซึ่งในขั้นนี้จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ๆ หรือวิธีการใหม่มากขึ้น บุคลิกภาพและค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมหรือประสบการณ์เก่าๆ จะมีผลต่อบุคคลนั้น และมีผลต่อการติดตามข่าวสารหรือรายละเอียดของสิ่งใหม่หรือวิชาการใหม่นั้นด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) ในขั้นนี้บุคคลศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วคิดเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่า ถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่คืออย่างไรบ้างในขณะนี้และในอนาคต ควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อนถ้าเขาตั้งใจไตร่ตรองดูแล้วรู้สึกว่าการดีจะมีมากกว่าผลเสีย เขาก็จะต้องตัดสินใจทดลองดู เพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับ ไปปฏิบัติจริงๆ ในขั้นนี้เขาต้องการคำปรึกษาหารือ จากผู้รู้หรือเพื่อนบ้านที่คุ้นเคย หรือมีประสบการณ์เพื่อให้ความแน่ใจว่าเขาคิดถูกต้อง และตัดสินใจถูกต้องแล้วที่ควรทดลองดูเพื่อให้รู้แจ้งเห็นจริง

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลองทำ (trial) ขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่ โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าจะเข้ากันหรือไม่กับสภาวะการณ์ในปัจจุบันของตนและผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปปฏิบัติ (adoption) ขั้นนำไปปฏิบัติหรือขั้นยอมรับเป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติหลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2529 : 39) กล่าวว่า ในปัจจุบันทฤษฎีกระบวนการยอมรับของบุญธรรม จิตต์อนันต์ นั้นมีจุดบกพร่องในกระบวนการยอมรับดังกล่าวหลายประการด้วยกันคือ

1. กระบวนการนี้มักจะจบด้วยการตัดสินใจรับ นวัตกรรมซึ่งตามความเป็นจริงแล้วเมื่อ บุคคลใดบรรลุถึงขั้นประเมินผลแล้วอาจจะปฏิเสธก็ได้

2. ขั้นตอนที่ 5 กระบวนการอาจเป็นไปตามขั้นตอนได้ บางขั้นตอนอาจถูกข้ามไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นทดลอง และขั้นประเมินผล อาจจะสามารถทำได้ตลอดกระบวนการก็ได้

3. กระบวนการนี้มักจะจบลงโดยการยอมรับนวัตกรรมนั้น แต่หากเขามีโอกาสในการ แสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อยืนยันหรือสนับสนุนการตัดสินใจในการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ นวัตกรรมนั้นก็ได้นั้นจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกระบวนการการยอมรับดังกล่าวและให้เสนอ แบบจำลองของกระบวนการตัดสินใจยอมรับ หรือไม่ยอมรับนวัตกรรมแทน (Innovation decision process) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

3.1 ขั้นความรู้ (know ledge) ขั้นนี้บุคคลจะรับทราบเกี่ยวกับนวัตกรรม และมีความ เข้าใจบางอย่างเกี่ยวกับหน้าที่การทำงานของนวัตกรรม

3.2 ขั้นชักชวน สนใจ (Interest) บุคคลจะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบการยอมรับนวัตกรรม นั้นหรือมีทัศนคติที่ดี หรือไม่ดีต่อนวัตกรรมนั้นเอง

3.3 ขั้นตัดสินใจ (Decision) บุคคลจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ การตัดสินใจที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับนวัตกรรม

3.4 ขั้นยืนยัน (Confirmation) ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาแรงเสริม (Reinforcement) เพื่อยอมรับการใช้นวัตกรรมต่อไป แต่เขาอาจจะเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจหากพบข้อมูลขัดแย้ง เกี่ยวกับนวัตกรรม ก็ได้

การยอมรับนวัตกรรมของบุคคลนั้น บุญสม วราเอกศิริ (2529 : 162) ได้จำแนกลักษณะ การยอมรับของบุคคลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. Continuous Adoption หมายถึง เกิดการยอมรับและนำไปปฏิบัติตามตลอด
2. Discontinuous Adoption หมายถึง เกิดการยอมรับแล้วไปปฏิบัติตามหรืออาจจะปฏิบัติ ไปได้ระยะหนึ่งแล้วหยุดทำ

เทพ พงษ์พานิช (2527 : 310) ได้กล่าวถึงการที่เกษตรกรเรียนรู้ได้คืออย่างไร มีหลายสิ่ง หลายประการในการจูงใจที่จะทำให้ผู้ใหญ่หรือเกษตรกรนั้นอยากเรียนรู้อยากรู้ ตาม wilson และ Gallup ได้กล่าวถึงหลัก 4 ประการที่เกษตรกรจะสนใจในการเรียนรู้ซึ่งนักส่งเสริมควรทราบคือ

1. Adults learn best most rapidly when they have a strong desire to learn หมายถึง เกษตรกรจะสามารถเรียนรู้และรับรู้และจำได้ดีเมื่อเขามีความปรารถนาที่อยากจะเรียนรู้เหมือนกับที่เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่ ที่ทำการสอบถามปัญหาการเกษตรนั้น ย่อมหมายถึง เขาปรารถนา อยากรู้ อยากรู้อยากฟัง ดังนั้นถ้ามีการให้ความรู้และการกระตุ้นจะทำให้รับรู้และเข้าใจง่ายตรงกันข้ามถ้า

เขาไม่ต้องการ เขาจะไม่ปรารถนาทำเสียแล้ว ต่อให้เจ้าหน้าที่นั้นเก่งเพียงใดก็ตามจะทำให้เสียเวลาเปล่า

2. Adults learn best when they have clear scals หมายถึง เกษตรกรสามารถเรียนรู้ได้ดี เมื่อเขาเอาความรู้นั้นไปทำให้เกิดประโยชน์กับเขาบ้างเขาจะต้องทราบถึงจุดประสงค์ที่เด่นชัดเสียก่อน ถึงเป้าหมาย ถึงจะรับรู้ที่นักส่งเสริมจะหยิบยื่นให้ไม่ใช่จะให้เขารับฟังเพียงอย่างเดียว

3. Adults learn best when they put forth are effort to learn หมายถึง เกษตรกรสามารถจะเรียนได้ดี เมื่อเขาได้ทุ่มเทความสนใจและกำลังใจแล้ว เขาก็สามารถเรียนได้ดีไม่ใช่เขาจะเรียนรู้ไม่ได้ และอย่างพยายามอย่าทำให้เกิดช่องว่างนานไปจะทำให้เขาเกิดคร้านเมื่อหน่าย

4. Adults learn best when they receive satisfaction from what they have learned หมายถึง เกษตรกรจะสามารถเรียนรู้ได้ดีและตั้งใจเรียนเมื่อเขามีกำลังใจ หรือต้องทำให้เขาเห็นว่าเขาเรียนได้เรียนรู้ไม่ล้มเหลว แม้ร่ำเรียนไม่รู้เรื่อง ควรให้กำลังใจและเดินหน้าส่งเสริมต่อไป

2.1.1 ในการแบ่งเกษตรกรเป็น 6 จำพวก

1. พวกหัวไวใจสู้ (ผู้นำการเปลี่ยนแปลง Innovator)

เกษตรกรจำพวกนี้คิดเด่น อยากรู้อะไรเห็น ชอบการศึกษา กล้าเสี่ยงชอบทดลองของใหม่ๆ เป็นคนที่มีการศึกษาคดี ฐานะดี และติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมบ่อยๆ มีอยู่ประมาณ 2.5%

2. พวกขอดูที่ท่า (ผู้รับการเปลี่ยนแปลงเร็ว Early Adoptor)

เกษตรกรพวกนี้คล้ายกลุ่มที่ 1 แต่ขอดูท่าทีก่อน รือดูผลงานพวกแรกก่อนถ้าได้ผลมีประโยชน์แน่นอนก็จะเอาด้วย มีประมาณ 13.5%

3. พวกเบิ่งตาลังเล (ผู้รับการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วพอใช้ Early Majority)

เกษตรกรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่มีถึง 34%) มีทัศนคติต่อวิชาการสมัยใหม่ แต่จะไม่ค่อยมั่นใจตัวเองนัก ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง การศึกษาน้อย ความรู้รอบตัวค่อนข้างจำกัด จึงทำให้ต้องมีการกระตุ้นบ่อยๆ และมีสิ่งจูงใจ

4. พวกหันเหหัวคือ (ผู้รับการเปลี่ยนแปลงช้า Late Majority)

กลุ่มเกษตรกรกลุ่มนี้ก็มีมากถึง 34% เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 3 แต่มีทัศนคติไม่ค่อยยอมรับวิชาการสมัยใหม่ ยึดมั่นใจสิ่งเก่าๆ และสิ่งที่เคยปฏิบัติ มักจะเป็นพวกชักใบให้เรือเสีย วิธีแก้ชนะใจพวกนี้คือ ต้องทำให้เห็นกับตา เห็นของจริง

5. พวกงอมมือจับเข้า (ผู้รับการเปลี่ยนแปลงช้ามาก Late Adoptor)

เกษตรกรกลุ่มนี้เป็นพวกมีการศึกษาน้อย ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่ากลุ่มต่างๆ ที่กล่าวมา ส่วนมากเป็นพวกใช้แรงงาน รอแต่ความช่วยเหลือมากกว่าจะช่วยตัวเอง ควรส่งเสริม

และเอาใจชนะพวกนี้ต้องใช้ความอดทน ความพยายามสูงมาก ค่อยเป็นค่อยไปเป็นขั้นๆ มีอยู่ประมาณ 13.5%

6. พวกไม่เอาไหนเลย (ผู้ล่าหลัง Laggards)

เกษตรกรพวกนี้ล่าหลังไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น ตามเวรตามกรรม ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่มีปมค้อยในความสำเร็จ จึงอยากให้การส่งเสริมมาก มักจะเป็นในรูปแบบปล่อยให้ “สังคมพาไป”

2.1.2 ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบในการยอมรับของเกษตรกร

มีปัจจัยมากมายหลายอย่างที่เป็นส่วนประกอบในการที่จะทำให้เกษตรกรนั้นมีอัตราการยอมรับมากขึ้น ช้าไวแตกต่างกันไป พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. การศึกษา เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าย่อมมีความเข้าใจและยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ได้ง่ายกว่า มีทัศนคติในการเปลี่ยนแปลงได้ไวและรู้แนวทางในการจะรับรู้

2. อายุ จากผลการวิจัยด้านนี้หลายเรื่องปรากฏว่าคนที่มีอายุนุ่มนวลมารับการเปลี่ยนแปลงได้ไวและง่ายกว่าคนชรา

3. เพศ เกษตรกรในชนบทนั้น เพศหญิงแนวโน้มจะเชื่อและยอมรับการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนทัศนคติได้ง่ายกว่าเพศชาย

4. ฐานะทางเศรษฐกิจ เกษตรกรที่มีรายได้สูงหรือมีฐานะดีอยู่ก่อนแล้ว จะมีการสนใจในการยอมรับการเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ง่ายกว่า เพราะเขามีฐานะดี ย่อมทำอะไรได้ง่ายโดยไม่ต้องพะวงและมีความคิดที่จะยกฐานะให้ดีขึ้นไปอีกโดยใช้วิชาการเป็นแกนนำ

5. ขนาดของไร่นา สิ่งนี้มีอิทธิพลต่อตัวเกษตรกรในการดำเนินกิจการของตัวเอง ฟาร์มที่ใหญ่กว่าย่อมต้องคิดเงินในการปรับปรุงให้กิจการดีขึ้นไป พยายามนำวิชาการมาเพิ่มเติมในฟาร์มของตนเอง ดังนั้นเกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดใหญ่กว่าย่อมจะรับการเรียนรู้ และเสาะแสวงหาวิทยาการใหม่ๆ ได้ไว และเก่งกว่าฟาร์มหรือไร่นาขนาดเล็ก

6. ทัศนคติ ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่อตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมต่อวิทยาการใหม่ๆ ต่อตนเอง และเกษตรกรผู้นำถ้ามีไปในทางบวกก็จะรับรู้และเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และได้ดีกว่า

7. เป็นคนที่มีเหตุผลไม่เชื่อมงายอะไรต่างๆ รับฟังอะไรวิเคราะห์ให้แท้จริงว่าถูกต้องหรือไม่ ชั่งน้ำหนักถึงความเป็นไปได้และความเป็นไปไม่ได้ ผลดีผลเสียอย่างไร คนมีเหตุผลจะรับฟังและรับวิทยาการของงานส่งเสริมได้ง่าย และชัดเจนกว่าคนที่ไร้เหตุผล

8. เขาวีปัญญา คนที่มีเขาวีปัญญาไวและความจำดี สามารถจะเรียนรู้อะไรได้ไวกว่า

9. การทำสังคม เกษตรกรที่เข้าสังคม บริการสังคม ข่อมจะให้ความสนใจงานส่งเสริมได้มากกว่าและง่ายกว่า

10. เป็นคนทันสมัย ไม่ล่าหลังยอมรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรับตัวเองได้ทันทั่วทั้ง

11. ขนบธรรมเนียมประเพณี ควรจะเชื่ออะไรบางอย่าง เกษตรกรมักจะถูกฝึกให้คิดว่าเป็นการขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีหรือความเคยชินมาก่อนแล้วเพื่อนบ้านจะหาว่าทำอะไรที่ผิดประเพณี และความเชื่อเก่าๆ

2.2 หลักสำคัญในด้านการสุขภาพใบไม้

การสุขภาพใบไม้ การให้วัคซีน และการจัดการที่ดี นับเป็นมาตรการป้องกันโรคที่ดีและประหยัดที่สุดส่วนการให้ยาและปฏิชีวนะนั้นนอกจากจะเป็นการสิ้นเปลืองแล้วเมื่อไม่เกิดโรคยังเป็นการขาดต่อการวินิจฉัยโรคอีกด้วย เพราะยาและปฏิชีวนะไปทำให้การแสดงอาการของโรคไม่ปรากฏชัดเจน อย่างไรก็ตามก็ยาและปฏิชีวนะก็มีประโยชน์ไม่น้อยถ้านำมาใช้ให้ถูกต้อง (ปฐมเลาหะเกษตร, 2540 : 161)

2.2.1 ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อโปรแกรมสุขภาพใบไม้

1. ชนิดของกิจการเลี้ยงไก่ ปกติแล้ววิธีการของโปรแกรม การสุขภาพใบไม้ในกิจการของการเลี้ยงไก่ทรง การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงเป็ด หรือทำนนั้นจะแตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน

2. สภาพสิ่งแวดล้อม ปกติจะเปลี่ยนแปลงไปตามวิธีการเลี้ยงไก่ เช่น การเลี้ยงปล่อยตามลานหรือขังกรงเลี้ยงบนพื้นที่แห้ง ปริมาณแสงแดดที่ส่องถึง เลี้ยงอยู่ใกล้กับสัตว์ปีกชนิดอื่นหรือสัตว์อื่น ในบริเวณรั้วเดียวกันหรือไม่ ชนิดของโรงเรือนตลอดจน อุณหภูมิและความชื้นระหว่างระยะเวลาของการเลี้ยง

3. การระบาคัดต่อและการควบคุมโรคระบาด ปกติโปรแกรมการสุขภาพใบไม้จะถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคโดยธรรมชาติหรือมีตัวพาหะพาไป ซึ่งรวมถึงการใช้โปรแกรมการทำวัคซีนก็ได้ผล การแยกฝูงไก่พ่อแม่พันธุ์ออกจากฝูงไก่ที่กำลังโตตั้งค่านักไก่ฝูงใหม่ที่จะนำเข้าควบคุมหรือห้ามบุคคลภายนอกผู้เลี้ยงไก่จากฟาร์มอื่นๆ เจ้าหน้าที่บริษัทและเซลแมนขายอาหาร ทำการฆ่าเชื้อรถบรรทุก โรงเรือนไก่ ฝูงใส่อาหาร และเครื่องมืออุปกรณ์อื่นๆ สำหรับบริเวณท้องที่ที่เคยมีปัญหาโรคระบาดเกิดขึ้น เราอาจใช้โปรแกรมการสุขภาพใบไม้ที่พิเศษเพิ่มเติมขึ้นมาเป็นกรณีพิเศษก็ได้

4. โรงเรือน โรงเรือนแต่ละโรงเรือนควรมีทางเข้าออก แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด และแต่ละโรงเรือนต้องอยู่ห่างกันพอสมควร ประมาณ 35-40 เมตร บริเวณรอบๆ ควรรักษาความสะอาดตลอดเวลา

5. น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ น้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในโปรแกรมการสุขภาพไก่ อุณหภูมิของน้ำต้องไม่เย็นเกินไปหรือร้อนเกินไป น้ำที่ใสในภาชนะใส่น้ำควรพิจารณาถึงความบริสุทธิ์ของน้ำเป็นหลักตลอดและพยายามรักษาพื้นที่บริเวณรอบๆ ที่ให้น้ำให้แห้งอยู่ตลอดเวลา

6. อาหารและวิธีการให้อาหาร อาหารควรซื้อหรือเอามาจากโรงสีหรือแหล่งที่เชื่อถือได้ การให้อาหารแก่ไก่ในระยะกำลังเจริญเติบโตนี้มีความสำคัญในแง่โปรแกรมการสุขภาพไก่เป็นอย่างมากจึงระมัดระวังให้ดีว่าต้องใช้อาหารที่ใหม่และปราศจากเชื้อโรคมาเลี้ยงไก่เสมอ

การสุขภาพไก่โรงเรือนที่ดีนั้น ควรเริ่มต้นด้วยการทำความสะอาด การฆ่าเชื้อโรคโรงเรือนรวมทั้งการกำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงต่างๆ ด้วย โรงเรือนแต่ละโรงเรือนควรทิ้งไว้อย่างน้อย 2 สัปดาห์หลังจากการล้างทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคและรมควันฆ่าเชื้อโรคเรียบร้อยแล้ว การทำความสะอาดนี้จะช่วยในการควบคุมโรค เพราะว่าจะไปลดจำนวนตัวเชื้อโรคลง และจะไปกำจัดเอาสิ่งต่างๆ ที่ทำอันตรายของตัวเชื้อโรคและยังทำให้ผิวของสิ่งต่างๆ ที่จะฆ่าเชื้อโรคสะอาด ทำให้ประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อโรคได้ผลดียิ่งขึ้น การทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคนั้นก็เพื่อลดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ชนิดอื่นทันทีที่ได้มีการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรค โรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ การป้องกันโดยการทำความสะอาด และฆ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์เป็นประจำนั้นจะช่วยป้องกันการเกิดโรคระบาดได้เป็นอย่างดี

สิ่งสำคัญในด้านการจัดการเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงก็คือ ต้องทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคก่อนที่จะนำไก่ชุดใหม่เข้ามาเลี้ยงรวมทั้งในระหว่างที่เลี้ยงอยู่ ถ้าหากเห็นว่าสกปรกก็ควรนำมาทำความสะอาดทุกวัน (วิโรจน์ จันทรัตน์, 2526 : 380)

2.2.2 การสุขภาพไก่เพื่อการป้องกันโรค

ผู้เลี้ยงไก่ควรยึดหลักที่ว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” เพื่อเป็นการเตรียมไว้เสมอ การป้องกันโรคไก่เป็นสิ่งที่ต้องกระทำในรูปแบบต่างๆ ให้เหมาะสมซึ่งวิธีการป้องกันโรคเข้ามาเยือนในฝูงไก่ก็มีดังนี้

1. การจัดการโรงเรือนที่โปร่งถูกต้องตามสุขลักษณะ
2. ดูแลทำความสะอาด โรงเรือนและบริเวณใกล้เคียงให้สะอาดอยู่เสมอ
3. ควรให้อาหารกินแต่พอหมด เพื่อป้องกันอาหารเน่าเสียได้
4. จัดหาน้ำสะอาดให้ไก่กินตลอดเวลา
5. การนำไก่จากที่อื่นมาเลี้ยง ควรแยกไว้ดูอาการอย่างน้อย 10-15 วันเมื่อเห็นว่าปลอดโรค

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แน่แล้ว จึงขอนำมาเรียงรวมในฝูง

6. ป้องกันอย่าให้ นก หนู แมว สุนัข เข้ามาในโรงเรือนอย่างเด็ดขาด เพราะอาจเป็นพาหะนำโรคบางชนิดมาสู่ไก่ได้

7. ถ้าพบว่ามีไก่ป่วยให้รีบแยกออกจากฝูงต่างหาก หากมีไก่ตายให้ฝังหรือเผาทำลายเสีย
 สัญญาณที่บอกการเกิดโรค ถึงแม้ว่าจะได้มีมาตรการป้องกันโรคดีเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถป้องกันโรคได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ จำเป็นที่ผู้เลี้ยงไก่จะต้องเอาใจใส่ดูแลไก่อย่างใกล้ชิด เพื่อสังเกตความผิดปกติที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ไก่ ความผิดปกติเหล่านี้คือ สัญญาณบอกเหตุให้ทราบว่ามีปัญหา กำลังจะเกิดขึ้นหรือเริ่มเกิดขึ้นแล้ว เพื่อผู้เลี้ยงจะได้หาทางแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงทีก่อนที่ความเสียหายจะเกิดขึ้น

สัญญาณบอกเหตุที่ผู้เลี้ยงไก่จะทราบได้เมื่อไก่เป็นโรค คือ ไก่จะกินอาหารลดลง อุจจาระของไก่จะผิดปกติ ซึ่งสังเกตได้ชัดในไก่ที่เลี้ยงขังกรง ไก่จะไข่ลดลง ไก่โตช้าลง และจะแสดงอาการเป็นโรคให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น แสดงอาการ ไอ จาม น้ำมูกไหล ตาบวม อุจจาระเหลว อาการเป็นอัมพาต และมีอัตราการตายสูงกว่าปกติ (ไชยา อุ้ยสูงเนิน, 2535 : 50)

อาวุธ ดันโซ (2538 : 183) อธิบายความหมายโรคสัตว์ปีกว่า หมายถึง สภาวะที่ทำให้สภาพร่างกายของสัตว์ปีกเจ็บป่วย หรือผิดไปจากปกติ ไก่ป่วยมักไม่กินอาหาร การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตไข่ลดลง ถ้าป่วยมากอาจถึงขั้นตายได้ ลักษณะการเกิดโรคอาจเป็นแบบเร็วและแรงมาก (peracute) แบบเฉียบพลัน (acute) หรือแบบเรื้อรัง (chronic) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรค เชื้อโรคที่เข้าไปในตัวไก่อาจทำให้ไก่แสดงอาการเป็นโรค (clinical symptom) หรือไก่อาจไม่แสดงอาการให้เห็นชัดเจน (subclinical symptom) ทั้งๆ ที่ได้รับเชื้อโรคแล้วก็จะกลายเป็นตัวพาหะนำเชื้อโรค (disease carrier)

2.2.3 สาเหตุที่เกิดโรคในไก่

โรคไก่แบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. โรคที่เกิดจากอาหาร

ไม่ติดต่อกัน เกิดเนื่องจากการให้อาหารผิดๆ อาหารไม่สมดุลย์ ขาดแร่ธาตุ ขาดวิตามิน จำเป็นต่อชีวิตประจำวันของไก่ อาทิ เช่น โรคหวัดที่เนื่องมาจากขาดวิตามินเอในอาหาร โรคขาอ่อนที่เนื่องมาจากขาดธาตุแคลเซียมหรือฟอสฟอรัส หรือวิตามินดี หรือเนื่องด้วยความไม่สมดุลย์ระหว่างแคลเซียมกับฟอสฟอรัส ฯลฯ

2. โรคที่เกิดจากเชื้อโรค

เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ชนิดก่อโรคระหว่างไก่ในฝูง อาจแบ่งได้เป็น 4 พวกคือ แบคทีเรีย

ไวรัส โปรโตซัว และรา เช่นอหิวาห์ไก่ โรคขี้ขาว หัวคมีเชื้อ เกิดจากเชื้อแบคทีเรียนิวคลาสิเซล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝีดาษ เกิดจาก ไวรัส โรคบิดในไก่เกิดจาก โปรโตซัว โรคราในหลอดลมเกิดจากเชื้อรา

3. โรคที่เกิดจากสิ่งที่ไม่ใช่เชื้อโรค

ได้แก่ พยาธิภายใน และพยาธิภายนอก รอยข้ำ กระดูกคดที่เนื่องจากหักให้ถูกไก่นอนคอนเร็วเกินไป หรือระยะระหว่างคอนถี่เกินไป รวมทั้งบาดแผล กระดูกหัก ฯลฯ

4. โรคที่เนื่องจากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม

จากผลของการเข้าร่วมลักษณะของเซลล์สืบพันธุ์ อาทิ เช่น อาการกระดูกอ่อนผิดปกติ (Hereditary chondrodystrophy) เป็นอาการซึ่งถูกไก่จะตายในระยะฟักอาการงอในลูกไก่ (Hereditary crooked) เช่น นิ้วงุ้ม คอบิด กรอบปากบนสั้นกว่ากรอบปากล่าง รวมทั้งอาการกระดูกหรือส่วนของร่างกายสันผิดปกติต่างๆ อันเนื่องมาแต่ความผิดปกติของโครโมโซมเพศ ฯลฯ (สุวรรณ เกษตรสุวรรณ, 2535 : 271)

เชื้อโรคจะแพร่กระจายออกจากร่างกายสัตว์โดย

1. ทางอุจจาระและปัสสาวะ
2. ทางปากออกมากับน้ำลาย
3. ทางจมูกออกมากับน้ำมูก
4. ทางอวัยวะสืบพันธุ์โดยการผสมพันธุ์
5. ทางเลือดโดยแมลงดูดเลือดต่างๆ เช่น ยุง เหลือบ เหา ไร หมัด
6. ทางน้ำตาหรือส่วนอื่นๆ

หลังจากเชื้อโรคออกจากร่างกายสัตว์ป่วยแล้ว จะแพร่ไปยังสัตว์ที่ยังไม่ป่วยได้หลายทางด้วยกันคือ

1. ทางน้ำ
2. ทางอากาศ
3. ทางดิน
4. จากการสัมผัสโดยตรง
5. ทางภาชนะเครื่องมือต่างๆ
6. ทางไข่ฟัก
7. โดยการเคลื่อนย้ายไก่ป่วย

2.2.4 การปฏิบัติเมื่อไก่เป็นโรค

1. จัดการเผาหรือฝังไก่ที่ตายหรือกำลังตายเสีย ถ้าฝังควรฝังให้ลึกแล้ว โรยทับด้วยปูนขาว หรือราดน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

2. รีบแยกไก่ป่วยออกไปให้ห่างจากไก่ดี ถ้าทำได้ควรแยกเลี้ยงในโรงเรือนต่างหากจากพวกไก่ดี

3. ซ้ายไก่ที่ยังไม่เป็นโรคที่อยู่ใกล้เคียง ไปอยู่ที่อื่นชั่วคราวเพื่อทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อในระดับเข้มข้น ฆ่าเชื้อโรคภายในคอกตลอดจนอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ทุกชิ้น

4. ทำการตรวจวินิจฉัยโรคโดยเร็วที่สุดแล้วทำการรักษา ให้ยารักษาโดยละลายน้ำให้กิน หรือผสมในอาหารให้กินในเวลาเดียวกันควรใช้ยาพวกปฏิชีวนะหรืออิเล็กโตไลต์ละลายน้ำให้กิน เพื่อช่วยให้การรักษาได้ผลดียิ่งขึ้น

5. แยกคนเลี้ยงไก่ป่วยและไก่ดีต่างหาก ถ้าจำเป็นต้องใช้คนๆ เดียวกัน ควรให้เลี้ยงไก่ดีก่อนแล้วจึงไปเลี้ยงไก่ป่วย และควรใช้เสื้อผ้าคนละชุด โดยเฉพาะรองเท้าควรเปลี่ยนและต้องล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อทุกครั้งที่อยู่มาจากคอกไก่ป่วย

6. ในระหว่างที่ไก่ในฟาร์มกำลังเป็นโรค ควรหาทางป้องกันการแพร่เชื้อโรคด้วยการทำความสะอาด ราดยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่วบริเวณและทำความสะอาดราดยาฆ่าเชื้อโรคส่วนของรางน้ำ รางอาหารเป็นครั้งคราวด้วย

7. เพื่อป้องกันโรคแพร่ทางน้ำ ควรใช้ยาฆ่าเชื้อโรคชนิดใส่น้ำให้สัตว์กิน ผสมในน้ำให้สัตว์กินตลอดเวลา

8. ถ้าเลี้ยงในกรงหลายชั้น ควรกวาดมูลไก่ทุกวัน เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคอีกทางหนึ่ง หรือราดยาฆ่าเชื้อมูลไก่ถ้าเป็น ไก่ขังกรงค้ำ

9. หลังจากทำความสะอาด ราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วทิ้งคอกว่างไว้ประมาณ 30 วันจึงค่อยนำไก่เข้าคอกใหม่ (สุวรรณ เกษตรสุวรรณ, 2535 : 270)

2.2.5 โรคไก่ไข่และการป้องกันรักษา

การเลี้ยงไก่ไข่แบบการค้าหรือทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ย่อมเป็นงานที่เสี่ยงอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจสาขาอื่น และในบรรดาความเสียหายทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงไก่ไข่แล้ว โรค นับได้ว่า เป็นตัวการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก แม้ว่าในปัจจุบันนี้จะมีวัคซีนและยารักษาดีๆ ใช้กันอยู่ก็ตามแต่การเกิดโรคก็ยังทำความเสียหายให้กับการเลี้ยงไก่ไข่เสมออาจทำให้ถึงกับการขาดทุนได้ง่ายๆ ทั้งนี้เพราะมีโรคไก่บางชนิด เช่น โรคนิวคลาสิส เมื่อเกิดขึ้นกับฝูงไก่ที่ไม่ได้ใช้วัคซีนป้องกันไว้ล่วงหน้าอย่างถูกต้องหรือไม่มีการใช้วัคซีนเลยจะมีอัตราการตายสูงถึง 90 เปอร์เซ็นต์ซึ่งนับว่าเป็นการสูญเสียที่มหาศาลทีเดียว โดยทั่วไปแล้วโรคที่มักจะทำความเสียหายให้กับการเลี้ยงไก่ไข่เป็นประจำ ได้แก่

โรคนิวคลาสิส โรคนิวคลาสิสเป็นโรคระบาดติดต่อร้ายแรงที่สุดของไก่ใน

ประเทศไทย เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง เป็นโรคที่ทำความเสียหายแก่วงการอุตสาหกรรมไก่มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การติดต่อของโรคเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยการหายใจเอาเชื้อโรคหรือกินอาหารและน้ำที่มีเชื้อนีปนอยู่เข้าไป อุจจาระ น้ำมูก น้ำลาย และสิ่งขับถ่ายอื่นๆ ของไก่ป่วยจะมีเชื้อโรคปนอยู่ในปริมาณสูงพอที่จะทำให้โรคแพร่ระบาดไปยังไก่ตัวอื่นๆ ได้โรคนี้อาจติดต่อถึงคนได้เหมือนกัน แต่จะทำให้เกิดอาการเจ็บตาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อาการป่วยของไก่มักจะมีอาการทางระบบหายใจและระบบประสาทเช่น หายใจลำบาก มีเสียงคังในเวลาหายใจ มีน้ำมูกไหล หัวสั้นกระตุก คอบิด ขาและปีกเป็นอัมพาตใช้การไม่ได้ บางรายมีอาการทางระบบการย่อยอาหาร เช่น เบื่ออาหาร อุจจาระร่วงสีขาวปนเขียว แมไก่ที่กำลังไข่จะหยุดไข่ทันที ไก่มักตายภายใน 3-4 วันหลังจากแสดงอาการป่วยออกมาให้เห็นแล้ว แต่อาจตายหมดโรงเรือนภายในเวลา 1-2 สัปดาห์ ไก่ที่หายจากโรคนี้อาจพิการ คอบิด ขาและปีกใช้งานไม่ได้ดี หยุดไข่เป็นเวลานาน และอาจเป็นพาหะของโรคได้ต่อไปอีกด้วย

การป้องกันโรคนี้อีกเช่นเดียวกับโรคระบาดทั้งหลายคือ ต้องรักษาความสะอาดโรงเรือนและภาชนะต่างๆ ให้คืออยู่เสมอ การสร้างโรงเรือนต้องกระทำให้ได้สุลักษณะเพื่อให้ไก่อยู่อย่างสบาย ไม่มีสัตว์อื่นมารบกวน อาหารไก่ต้องมีคุณภาพดีเป็นประโยชน์ต่อร่างกายและสุขภาพไก่ด้วยในปัจจุบันมีวัคซีนที่มีประสิทธิภาพดีในการควบคุมโรคนี้หลายชนิด สำหรับกรมปศุสัตว์ได้ผลิตวัคซีนขึ้นใช้ 2 ชนิดด้วยกันคือ ชนิด สเตรนาอฟ ใช้หยอดจมูกไก่และไก่ทุกชนิด จะให้ความคุ้มโรคได้ 3-6 เดือน อีกชนิดหนึ่งเรียกว่า เอ็ม พี สเตรนา ใช้ปลูกที่หนังปีกตรงบริเวณที่ไม่มีกล้ามเนื้อข้างใน วัคซีนชนิดนี้ใช้กับไก่ใหญ่อายุ 3 เดือนขึ้นไปเท่านั้น และจะให้ความคุ้มโรคได้ประมาณ 1 ปี

โรคคหิวตาไก่ โรคคหิวตาไก่เป็นโรคที่ร้ายแรงชนิดหนึ่งของไก่พบในประเทศไทยมานานแล้ว โรคนี้อาจเกิดจากแบคทีเรียชนิดหนึ่ง ทางที่เชื้อเข้าร่างกายได้ง่ายที่สุดคือ ทางกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อเข้าไป ความรวดเร็วของโรคที่สุดแล้วแต่ว่าเป็นโรคนี้อย่างร้ายแรงหรืออย่างเรื้อรัง ถ้าร้ายแรงมากไก่อาจตายโดยไม่แสดงอาการป่วยให้เห็นก็ได้ ถ้าเป็นอย่างอ่อนไก่อาจจะป่วยเรื้อรังเป็นเดือนในรายที่ป่วยอย่างไม่สู้ร้ายแรงนัก จะแสดงอาการหงอย ซึม เบื่ออาหาร กระหายน้ำจัด ท้องร่วง อุจจาระมีสีเหลือง เหนียงมีสีคล้ำกว่าปกติ สำหรับที่ร้ายเป็นเรื้อรังเหนียงจะบวม และบางตัวบวมที่ข้อขา ทำให้เดินไม่สะดวก การป้องกันโรคนี้อีกเช่นเดียวกับโรคระบาดอื่นๆ คือ ต้องระวังความสะอาดภายในโรงเรือนไก่ การก่อสร้างโรงเรือนต้องทำให้ถูกสุลักษณะเพื่อให้ไก่อยู่อย่างสุขสบาย ไม่อบอ้าว ชื้นและสกปรกอันเป็นเหตุให้สุขภาพสัตว์เลวลง และจะเป็นทางให้เกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย ควรทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคคหิวตาไก่ทุกๆ 6 เดือน จะช่วยป้องกันโรคนี้อีกดีพอสมควร ยาจำพวกปฏิชีวนะ โดยเฉพาะซัลฟาบางชนิดก็ใช้รักษาโรคนี้อีกได้

โรคขี้ขาว โรคขี้ขาวเป็นโรคติดต่อรุนแรงอีกชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นกับสัตว์ปีกหลายชนิดด้วยกัน แต่เป็นมากกับลูกไก่ ไก่ใหญ่อาจเป็นโรคนี้อีกได้โดยมีเชื้อโรคอาศัยที่รังไข่และอวัยวะของ

โรคนี้ขั้วมาเกิดจากเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่งติดต่อกันได้ง่ายและรวดเร็วถ้าเข้าไปที่มีเชื้อโรคไปฟักในตู้ฟัก ลูกไก่ที่ฟักออกมาจะทำให้โรคระบาดระบาดติดต่อกันไปยังลูกไก่ตัวอื่นๆ ในตู้ฟักเดียวกัน หรือการบรรจุลูกไก่ลงในหีบหรือกล่องเพื่อนำไปจำหน่ายและในการกกลูกไก่จำนวนมากๆ ในเครื่องกกอันเดียวกัน ก็จะเป็นทางให้โรคติดต่อกันได้ง่าย ลูกไก่บางตัวอาจจะล้มตายและเติบโตจนเป็นไก่ใหญ่ ไก่ที่รอดตายนี้จะเป็นตัวนำเชื้อโรคให้ระบาดแพร่หลายต่อไป เชื้อโรคนี้ขั้วมาจะปนอยู่กับอุจจาระของไก่ที่เป็นโรค ติดอยู่ตามเปลือกไข่ติดปนไปกับอาหารและน้ำ ไข่จากไก่ที่เป็นโรคมักจะมีเชื้อนี้อยู่เสมอ ฉะนั้น ถ้าเลี้ยงดูไม่ดีและให้ขุมนแอม็อกซิซิลินไป ก็จะทำให้ลูกไก่ที่เป็นโรคนี้นี้ตายเป็นจำนวนมากถ้าการเลี้ยงดูดี อาหารดี จะทำให้ความรุนแรงของการระบาดลดน้อยลง

การระบาดของโรคนี้ขั้วมาในไก่ใหญ่จะไม่รวดเร็วนักและจะติดต่อกันไปเรื่อยๆ ไก่อาจมีอาการซึม ปีกตก หงอนซีด เมื่ออาหาร เป็นไข ท้องร่วง สำหรับลูกไก่ที่เป็นโรคนี้อันตรายระหว่าง 5-10 วันหลังจากฟักออกมาจากไข่จะสูงมาก และลูกไก่จะตายเรื่อยๆ ไป จนถึงระยะเวลา 2-3 สัปดาห์ ลูกไก่มีอาการเมื่ออาหาร หายใจลำบากท้องร่วง และอุจจาระสีขาวติดที่ก้น

โรคนี้ขั้วมาของไก่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้เลี้ยงหลายประการ เนื่องจากอัตราการตายของลูกไก่ที่เป็นโรคนี้นี้สูงมาก (80-90%) ลูกไก่ล้มตายในเปลือกหรือตายภายหลังที่ฟักออกมาได้ไม่กี่วัน ไก่ที่รอดตายจะเติบโตช้า แคระแกรน มีเชื้อโรครีงไข่แล้วถ่ายทอด ไปถึงไข่และลูกไก่เป็นวงจรติดต่อกันไปไม่มีที่สิ้นสุด จำนวนไข่ลดลงจนเห็นได้ชัดเจน

การใช้ยาจำพวกซัลฟา พอลจะเป็นทางให้ลูกไก่ที่เป็นโรคนี้ขั้วมาตายน้อยลงได้ แต่การรักษาที่ไม่นิยมกระทำ เพราะจะเป็นการเก็บตัวที่เป็นโรคไว้และจะทำให้โรคนี้นี้เกิดขึ้นเป็นประจำในฟาร์มไก่

โรคกล่องเสียงอักเสบติดต่อ โรคกล่องเสียงอักเสบของไก่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส ทำให้เชื้อหุ้มภายในกล่องเสียงและหลอดลมอักเสบติดต่อกันได้ตามธรรมชาติ โดยการหายใจเอาเชื้อเข้าไป ส่วนการกินน้ำและอาหารที่มีเชื้อโรคนี้นี้มักจะไม่ได้ทำให้เกิดโรคนี้นี้ มักจะเป็นกับไก่อายุ 3-4 เดือนขึ้นไป มีน้อยรายที่จะพบในลูกไก่เล็กๆ ไก่ที่ป่วยจะแสดงอาการทางระบบหายใจ การหายใจไม่สะดวกคล้ายกับมีอะไรไปอุดคั่นหลอดลม ไก่มักจะอยู่ในท่านั่ง ขึ้นคอและศีรษะตรงไปข้างหน้า อ้าปากเป็นระยะๆ และหลับตา มีน้ำมูกน้ำตาใสในตอนแรก แต่ต่อมาจะขึ้นเข้า บางครั้งจะมีโลหิตปนออกมากับน้ำมูกด้วย ไก่จะตายเพราะหายใจไม่ออก นอกจากมีก้อนหนองไปอุดหลอดลมเสีย ระยะป่วยของโรคนี้นี้ประมาณ 1-4 สัปดาห์ โรคนี้นี้จะสร้างความเสียหายให้วงการเลี้ยงไก่ไม่น้อยเหมือนกัน ไก่ที่กำลังไข่จะไข่ลดลงและจะไข่เข้าสู่ระดับปกติต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือน การป้องกันกระทำได้เช่นเดียวกับโรคระบาดอื่นๆ ถ้ามีไก่ป่วยไม่มากนักควรทำลายเสีย และจัดการฝังหรือเผาให้เรียบร้อยจะช่วยกำจัดโรคได้เป็นอย่างดี การใช้วัคซีนป้องกันโรคควรใช้

อย่างระมัดระวัง เพราะเป็นเชื้อที่ยังมีชีวิตและยังรุนแรงอยู่ อาจทำให้เกิดโรคได้ มักแนะนำให้ทำเฉพาะในรายที่กำลังเกิดโรคระบาดนี้ขึ้น หรือในรายที่เคยเกิดโรคระบาดนี้มาแล้วเท่านั้น

โรคหลอดลมอักเสบติดต่อ โรคหลอดลมอักเสบติดต่อเป็นโรคที่แพร่หลายอยู่ทั่วโลกมานานแล้วสำหรับประเทศไทยตรวจพบโรคนี้จากไก่ป่วยประมาณ 9-10 ปีมานี้เอง ความร้ายแรงของโรคนี้เมื่อเปรียบเทียบกับโรคนิวคาสเซิลแล้ว นับว่ารุนแรงน้อยกว่า ลูกไก่เล็กติดโรคนี้ได้ง่ายและตายสูงกว่าไก่ใหญ่ ข้อที่ก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่วงการอุตสาหกรรมไก่ก็คือ ลูกไก่อาจจะตายถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ตัวที่รอดตายมักจะแคระแกรน ส่วนในแม่ไก่จะทำให้จำนวนไข่ลดลง คุณภาพของไข่ก็เลวลงด้วยเช่น เปลือกไข่บางขรุขระ ฝักออกเป็นตัวน้อย สาเหตุของโรคนี้เกิดจากเชื้อโรคนิวคาสเซิล ติดต่อกันได้โดยการหายใจเอาเชื้อโรคที่กระจายอยู่ในอากาศนี้เข้าไป หรือกินเชื้อที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหารหรือน้ำเข้าไป โรคนี้ระบาดได้รวดเร็ว อาการของโรคนี้คล้ายคลึงกับโรคหวัด มีอาการหายใจไม่สะดวก อ้าปากเวลาหายใจ และมีเสียงคังคังผิดปกติ มีน้ำมูกที่จมูกทั้งสองข้าง ตาจะหงอยซึม และมักตายเพราะหายใจไม่ออก

การควบคุมโรคที่ก็คือ การอย่าเลี้ยงลูกไก่ต่างรุ่นกัน ควรเลี้ยงไก่เล็กให้อยู่ห่างจากไก่ใหญ่ ดูแลความสะอาดของภาชนะและโรงเรือน รวมทั้งอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ควรเป็นอาหารที่มีคุณภาพดี มีสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายครบถ้วนทุกประการ กรมปศุสัตว์ได้ผลิตวัคซีนป้องกันโรคหลอดลมอักเสบขึ้นเพื่อใช้หอดอกลูกไก่หรือผสมน้ำให้ไก่กิน วัคซีนนี้จะสร้างความคุ้มโรคให้แก่ไก่ภายหลังที่ทำวัคซีนแล้ว 21 วัน ดังนั้นการทำวัคซีนป้องกันโรคจะต้องทำในฝูงไก่ที่ปราศจากโรคนี้จริง ๆ จึงจะได้ผล

โรคฝีดาษ โรคฝีดาษเป็นโรคที่มีความรุนแรงสำหรับลูกไก่อายุต่ำกว่า 3 เดือน ไก่ใหญ่ที่เป็นโรคนี้แล้วมักไม่แสดงอาการเจ็บป่วยถึงตาย อาการที่แสดงคือมีจุดสีเทา พองออกตามบริเวณใบหน้า หงอย เหนียง และผิวหนัง ต่อมาจุดพองนี้จะขยายและแตกออกเป็นสะเก็ด ลูกไก่จะหงอยซึม ไม่กินอาหาร และตายเป็นจำนวนมาก สำหรับไก่ใหญ่อาจแสดงอาการป่วยแต่ไม่ตาย แต่มันจะแพร่เชื้อเข้าตัวอื่นๆ ได้ โรคนี้อาจติดต่อกันได้โดยการอยู่ร่วมฝูงและขุยเป็นพาหะนำโรคที่สำคัญ

การทำวัคซีนโรคฝีดาษทำได้โดยการปลูกฝีดาษเมื่อลูกไก่อายุได้ 7-10 วัน คอยหมั่นสังเกตลูกไก่และรีบแยกลูกไก่ป่วยออกจากฝูงโดยเร็ว ลูกไก่ที่เป็นรุนแรงควรคัดออกไปทำลายเสีย (ภูวนาท นนทรี, ม.ป.ป : 63-67)

2.2.6 โปรแกรมการป้องกันโรค (Diseases Prevention programs)

ในการป้องกันโรครีมีมาตรการที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ การป้องกันโรคด้วยการจัดการสุขาภิบาลที่ดี ด้วยการใช้อีกกฎหมายควบคุม ด้วยการใช้จ่าย และการป้องกันการโรคด้วยการฉีดวัคซีน

1. การป้องกันโรคด้วยการจัดการสุขาภิบาล วัตถุประสงค์สำคัญของการสุขาภิบาลที่ดีก็เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้ามาในฝูงไก่ ด้วยมาตรการต่างๆ เริ่มตั้งแต่การสร้างโรงเรือนไก่ที่ถูกสุขลักษณะมีพื้นเป็นคอนกรีต มีตาข่ายขนาดเล็กบุโคครอบโรงเรือนเพื่อป้องกันนก และหนูที่อาจนำเชื้อโรคเข้าไปในคอก เข้มงวดเรื่องการเชื่อมฟาร์มของบุคคลภายนอก แยกโรงเรือนเลี้ยงไก่ให้ห่างจากถนน และบ้านเรือนมากพอ เข้มงวดเรื่องการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์ต่างๆ ในโรงเรือนไก่ ลูกไก่ที่จะนำเข้ามาเลี้ยงจะต้องปลอดจากโรค เข้มงวดในเรื่องการรักษาความสะอาดของคนเลี้ยงไก่ด้วยการชำระร่างกายและเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อนเข้าทำการเลี้ยง ตลอดจนอาหารที่ให้ไก่กินต้องใหม่ มีคุณภาพดีและใสในถังที่จัดไว้โดยเฉพาะ ไม่ปะปนกัน และมาตรการอื่นๆ ล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันไม่ให้เชื้อโรคเข้าไปในคอกไก่ได้

2. การป้องกันโรคด้วยการใช้กฎหมายควบคุม ในสัตว์ใหญ่พวกโค กระบือและสุกรมีกฎหมายควบคุมโรคด้วยวิธีการฉีดวัคซีนป้องกันโรค และการทำลายสัตว์ที่เป็นโรค นอกจากนั้นยังมีมาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายสัตว์ข้ามเขต เพื่อป้องกันโรคติดต่อ ในบางประเทศมีกฎหมายควบคุมเพื่อป้องกันโรคติดต่อของโรคบางชนิดในไก่ เป็นมาตรการป้องกันด้วยการใช้กฎหมายของรัฐอีกด้วย

3. การป้องกันโรคด้วยการให้ยา ยางานชนิดเมื่อให้ไก่ในปริมาณเล็กน้อยจะช่วยในการเจริญเติบโตของไก่ ทำให้ไก่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความต้านทานโรคดีขึ้น ยางานชนิดให้เพื่อป้องกันโรคบางชนิดโดยตรง และยางานชนิดถ้าให้ในปริมาณสูงจะช่วยรักษาโรคบางชนิดด้วย

การให้ยาสามารถให้ได้ 3 ทางด้วยกันคือ ให้ทางน้ำ ทางอาหาร และด้วยการฉีดให้ไก่ ยาที่ใช้ในการป้องกันโรคในไก่มีอยู่ 5 ประเภทด้วยกันคือ ยาปฏิชีวนะ ยาซัลฟา ยาพิวรา ยาป้องกันโรคบิด และยาถ่ายพยาธิ

ยาปฏิชีวนะ มีหลายชนิดด้วยกันที่ใช้กับไก่ บางชนิดสามารถใช้ป้องกันและรักษาโรคได้กว้างขวาง บางชนิดก็สามารถใช้ป้องกันและรักษาได้ค่อนข้างเฉพาะโรค ปฏิชีวนะส่วนใหญ่จะให้โดยผสมในอาหารหรือน้ำให้ไก่กิน

การใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อเร่งการเจริญเติบโต ลดความเครียด และเพื่อป้องกันโรค ตามปกติจะให้ในระดับ 5 ถึง 10 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน และ 100 ถึง 400 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน สำหรับรักษาโรค ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของยาปฏิชีวนะ ในอาหารไก่ไข่ถ้ามีแคลเซียมในระดับสูงอาจทำให้การดูดซึมของปฏิชีวนะในกระเพาะโลหิตลดลง มีผลให้การทำงานของยาปฏิชีวนะมีประสิทธิภาพลดลง

ยาพวกซัลฟา ส่วนมากถ้าใช้มากเกินไปจะเป็นพิษต่อไก่ได้ จำเป็นต้องให้ตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ถ้าให้ไก่กินติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน จะทำให้ไข่เปลือกบาง และไข่ลดลง ไก่เล็กจะทำให้ไก่โตช้าแคะแกรน ยาพวกซัลฟามีทั้งในรูปผสมอาหาร ละลายน้ำ และชนิดฉีด

ยาพวกพิวรา เป็นยาที่ไม่ละลายน้ำ และถ้าได้สามารถดูดซึมได้ดี เป็นยาที่ใช้กับโรคท้องเสียที่เกิดจากเชื้อ ซาโมเนลลา ได้ดีมาเป็นเวลานาน

ยาป้องกันโรคบิด ยาพวกที่ใช้ป้องกันและรักษาโรคบิดนอกจากจะมียาป้องกันโรคบิดโดยตรงแล้ว ยังมียาพวกพิวราและซัลฟาอีกด้วย ยาป้องกันโรคบิด เป็นยาพวกที่ให้โดยการละลายน้ำ และผสมอาหารให้กินเท่านั้น ไม่มีชนิดที่ใช้ฉีด

ยาถ่ายพยาธิ ยาถ่ายพยาธิที่ใช้กันส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นยาขับพยาธิออกจากลำไส้ แต่บางชนิดเป็น พวกปฏิชีวนะที่จะไปทำอันตรายต่อพยาธิโดยตรง เช่น ไฮโกร ไมจีน บี

การป้องกันโรคด้วยการฉีดวัคซีน ตามธรรมชาติสัตว์สามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคขึ้นได้จากการได้รับเชื้อโรคที่เกิดขึ้นอย่างอ่อน แต่สัตว์จะเจ็บป่วยและถึงตายได้ถ้าได้รับเชื้ออย่างรุนแรง อย่างไรก็ตามการฉีดวัคซีนร่างกายไก่ก็สามารถสร้างantibodies ทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นภูมิคุ้มกันโรคได้เช่นกัน การฉีดวัคซีนจึงเป็นมาตรการป้องกันที่ได้ผลดีที่สุด (ปฐม เลาหะเกษตร, 2540 : 269-272)

2.2.7 การทำวัคซีนไก่

การทำวัคซีนไก่ไข่เป็นการป้องกันโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียและเชื้อไวรัส ก่อนที่จะมีการระบาดขึ้นในไก่ฝูง สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนี้สามารถผลิตวัคซีนป้องกันโรคไก่ได้หลายชนิด เช่น วัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล วัคซีนป้องกันโรคฝีดาษ วัคซีนป้องกันโรคหลอดลมอักเสบ และวัคซีนป้องกันโรคคอหิวด์ ส่วนวัคซีนชนิดอื่นนั้นแม้จะผลิตขึ้นไม่ได้ก็มีการนำเข้าจากต่างประเทศและมีจำหน่ายมากมาย การทำวัคซีนให้ไก่ไข่ขึ้นเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการคุ้มโรคได้ดี ผู้ทำวัคซีนจำเป็นจะต้องศึกษาถึงวิธีการใช้รวมทั้งหลักการและวิธีการในการปฏิบัติด้วย (ภูวนาท นนทรีย์, ม.ป.ป. : 68)

ชนิดของวัคซีนแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. วัคซีนเชื้อเป็น เตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรง แต่ถูกทำให้อ่อนแอลง หรือถูกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจุลชีพที่ไม่มี ความรุนแรง ซึ่งไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้ จุลชีพเหล่านี้สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้เมื่อเข้าสู่ร่างกาย ทำให้ไก่เกิดความเครียดหรือเกิดอาการแพ้ วัคซีนเชื้อเป็นสามารถให้ไก่ทีละตัวโดยการหยอดตาหรือหยอดจมูก หรือให้ไก่เป็นกลุ่ม โดยการละลายในน้ำดื่ม หรือการให้สเปรย์ ทำให้ประหยัดแรงงาน วัคซีนเชื้อเป็นสามารถถูกทำลายได้ง่ายโดยภูมิคุ้มกันโรคที่ถ่ายทอดจากแม่แต่ให้ความคุ้มโรคสูง อาจทำให้เกิดโรคได้แต่การเก็บรักษายุ่งยากกว่าวัคซีนเชื้อตาย และมีราคาถูก

2. วัคซีนเชื้อตาย มักเตรียมจากเชื้อที่มีความรุนแรงที่ถูกทำให้ร้ายโดยทางเคมีหรือฟิสิกส์ จุลชีพเหล่านี้ไม่สามารถแบ่งตัวเพิ่มจำนวนได้ เมื่อเข้าสู่ร่างกายจึงมีความปลอดภัย แต่ให้ความคุ้ม

โรคดำ วัคซีนเชื้อตายจะให้โดยวิธีการฉีดเท่านั้น สารที่ใช้ผสมกับวัคซีนจะเป็นน้ำมัน หรือ aluminum hydroxide สามารถกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ดี วัคซีนเชื้อตายมีราคาแพง แต่เก็บรักษา ง่าย (อาวุธ ดันโจ, 2538 : 235)

2.2.8 ข้อควรปฏิบัติในการให้วัคซีน

1. อายุของไก่และระยะเวลาในการทำวัคซีน จะมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันโรคของ ไก่เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการทำวัคซีนจึงควรทำตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง
2. สุขภาพของไก่ขณะที่ทำวัคซีน จะต้องมีความสมบูรณ์ แข็งแรงไม่เป็นโรค ระบาดและต้องปลอดจากพยาธิ เพราะอาจจะทำให้การทำวัคซีน ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งอาจทำให้ ไก่ป่วยมีอาการถึงขั้นรุนแรงได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาสุขภาพของไก่และอาการแทรกซ้อนต่างๆ จึงควรให้ยาปฏิชีวนะหรือวิตามิน 3 วันติดต่อกัน กล่าวคือ ก่อนและหลังทำวัคซีน 1 วัน
3. วัคซีนที่ใช้ต้อง ไม่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และควรซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้เท่านั้น
4. การเก็บรักษาวัคซีน จะต้องเก็บไว้ในที่เย็นจัด เช่น ในช่องแข็งของตู้เย็น หรือตามคำแนะนำของการใช้วัคซีนนั้น การขนส่งจะต้องแบ่งบรรจุในกระติกน้ำแข็งผสมเกลือ และควรระวังอย่า ให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงอาทิตย์ เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้
5. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนทุกชิ้น จะต้องได้รับการทำความสะอาด และ ผ่านการฆ่าเชื้ออาจจะเป็นวิธีต้ม นึ่ง ไอน้ำ แล้วทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ในกรณีที่ทำวัคซีน ละลายน้ำ ควรล้างภาชนะต่างๆ ให้สะอาดหมดจดก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง
6. ในการผสมวัคซีน จะต้องผสมในอัตราส่วนที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อผสมเสร็จควรรีบ ใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง
7. วัคซีนที่ผสมแล้วเหลือใช้รวมทั้งหลอดหรือขวดบรรจุวัคซีน ควรผ่านการต้มฆ่าเชื้อเสีย ก่อน

2.2.9 วิธีการทำวัคซีน

การทำวัคซีนให้กับไก่ไก่นั้นมีหลายวิธีด้วยกันและวัคซีนแต่ละชนิด อาจมีวิธีการทำวิธีเดียว หรือหลายวิธีก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น วัคซีนนิวคลิโอซิส นอกจากจะฉีดเข้ากล้ามเนื้อได้แล้วยังสามารถ ใช้วิธีแทงปีกได้อีกด้วย การให้วัคซีนแก่ไก่โดยวิธีที่ต่างกันก็จะมีผลภูมิคุ้มกันโรคที่มีระยะเวลาที่ แตกต่างกันไป ผู้เลี้ยงไก่จึงจำเป็นต้องศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับวัคซีนแต่ละชนิด พร้อมทั้งวิธีการใช้วัคซีนอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับวิธีการให้วัคซีนแก่ไก่นั้นมีหลายวิธีด้วยกัน กล่าวคือ

1. วิธีหยอดตา เป็นวิธีที่นิยมกันมาก โดยเฉพาะในลูกไก่ ทั้งนี้เพราะทำได้ง่ายและขั้นตอนก็ไม่ยุ่งยากมากนัก วิธีการทำโดยการหยอดตัววัคซีนลงกลางลูกนัยน์ตาของไก่ข้างใดข้างหนึ่งเพียง 1 หยด ด้วยขวดสำหรับหยอดลูกตาไก่

2. วิธีแทงปีก วิธีนี้นิยมทำกับโรคฝีดาษ การทำโดยใช้เข็มสำหรับแทงปีก ซึ่งมีช่องสำหรับกักวัคซีนอยู่ จากนั้นจึงให้จุ่มเข็มลงในวัคซีน โดยเอียงภาชนะที่ใส่วัคซีนเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อให้เข็มมีโอกาสกักวัคซีนได้เต็มที่ แล้วจึงแทงเข็มให้ทะลุผ่านแผ่นหนังที่ปีกไก่

3. วิธีฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ให้ใช้เข็มฉีดยาอัตโนมัติจะทำให้สะดวกมากขึ้น ปกติจะใช้เข็มเบอร์ 20 ขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้ว ฉีดเข้าใต้ผิวหนังบริเวณต้นคอไก่แต่ต้องระวังอย่าให้ฉีดยาทะลุหนังคอไปหรือแทงเข็มกดตำเกินลงไปในกลุ่มเนื้อคอไก่

4. วิธีฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ใช้เข็มฉีดยาแบบอัตโนมัติเบอร์ 20 ขนาด $\frac{1}{2}$ นิ้วฉีดเข้ากล้ามเนื้อบริเวณต้นขา หน้าอก หรือที่ต้นปีก

5. วิธีละลายน้ำ โดยเอาวัคซีนชนิดละลายน้ำที่ต้องการ มาละลายลงในน้ำให้ไก่กิน น้ำที่ใช้ต้องเป็นน้ำที่สะอาด เย็น และปราศจากเชื้อโรคหรือยาฆ่าเชื้อใดๆ ทั้งสิ้น เช่น น้ำฝน เป็นต้น ถ้าเป็นน้ำประปาควรทิ้งไว้ 24-48 ชั่วโมง ก่อนนำไปใช้ เพราะสารเคมีและคลอรีนในน้ำประปาอาจทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้ควรผสมนมผงสกัดไขมัน (หางนมผง) ในอัตรา 100 กรัม ต่อน้ำสะอาด 40 ลิตร ซึ่งใช้ผสมกับวัคซีนขนาด 1,000 โคช ใน 1 ขวดสามารถใช้กับไก่ไข่ได้ 1,000 ตัว และจะต้องให้กินน้ำผสมวัคซีนนี้หมดภายในเวลา 1-2 ชั่วโมง เพื่อให้ไก่ได้หิวน้ำควรให้ไก่อดกินน้ำก่อนให้วัคซีน 1-2 ชั่วโมง และได้กินน้ำละลายวัคซีนทุกตัว ควรให้ในขณะที่อากาศเย็นเช่นตอนเช้า หรือในฤดูร้อนควรผสมน้ำแข็งสะอาดทุบละเอียดลงในน้ำละลายวัคซีนได้

หลักการและวิธีปฏิบัติในการทำวัคซีนให้ไขว่ไก่นั้นสามารถที่จะจัดเป็นโปรแกรมต่างๆ ได้ดังนี้

2.2.10 การให้วัคซีนไขว่ไก

อายุ	ชื่อวัคซีน	วิธีการทำวัคซีน
1 วัน	มาเร็กซ์	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง
2 วัน	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	หยอดตา
7-10 วัน	ฝีดาษ	แทงปีก
4 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	หยอดตา
6 อาทิตย์	กล่องเสียงอักเสบ	หยอดตา
10 อาทิตย์	นิวคาสเซิล	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ
18 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
30 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
42 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
54 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
66 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
78 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ
90 อาทิตย์	นิวคาสเซิล + หลอดลมอักเสบ	ละลายน้ำ

ที่มา : (ภูวนาท นนทรีชัย, ม.ป.ป. : 68-70)

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีในเรื่องต่างๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

สมภพ เพชรรัตน์ (2523 : 88) ศึกษาถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ-ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า เพศไม่มีความแตกต่างในการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรในโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคมศึกษาถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า อายุของเกษตรกรในจังหวัดสกลนครมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการสิ่งตีพิมพ์เกษตรของ

เกษตรกร และได้ศึกษาถึงเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการเกษตร ของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกร

สุนทร แก่นจ้าย (2536 : 75) ที่ได้ศึกษาถึง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงของเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี : ศึกษาเฉพาะกรณีชมรมไม้ผลสิงห์บุรี ปีพุทธศักราช 2534 พบว่าเกษตรกรเพศชายจะยอมรับเทคโนโลยีมากกว่าเพศหญิง

สุกัญญา จงใจภักดิ์ (2532 : 106) ที่ได้ศึกษาถึง การศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตชลประทานลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างอายุของเกษตรกรกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้ง

พงศ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2526 : 109) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการศึกษาชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ไม่มีความแตกต่างในการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ

ภูวดล สาลีเกษตร (2536 : 111) ที่ได้ศึกษาถึง ผลของการนำนวัตกรรมไปสู่ชุมชนชนบท : ศึกษากรณีการยอมรับเทคโนโลยีการผสมเทียมโค พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะสามารถยอมรับเทคโนโลยีการผสมเทียมโคได้เร็วกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า

เอกพงษ์ วรกุล (2532 : 84) ที่ได้ศึกษาถึง ปัจจัยการยอมรับการปลูกไม้ดอกเพื่อเป็นรายได้เสริมของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกรมีผลต่อการยอมรับ

ไพบุลย์ สุทรสุภา และคณะ (2527 : 100) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกกาแฟบนที่สูง พบว่า ประสบการณ์มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกกาแฟบนที่สูง

เลอภพ ศิริสันติกุล (2536 : 94) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำวิธีปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้าของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาหมู่บ้านขุนช่างเคียนร่มม่อน พบว่า ประสบการณ์การปลูกกาแฟมีผลต่อการปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้าของชาวเขาเผ่าม้งใจ และ ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำวิธีปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้าของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษาหมู่บ้านขุนช่างเคียนร่มม่อน พบว่า ขนาดพื้นที่ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการยอมรับคำแนะนำวิธีปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้า

เกษม อุปราสิทธิ์ (2537 : 104) ได้ศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปลูกเสาวรสของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้นอกภาคเกษตรและใน

ภาคเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรส ถึงแม้ว่า รายได้ของเกษตรกรจะมีความแตกต่างกันมากก็ตาม แต่ก็ไม่ทำให้การยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรสแตกต่างกัน

ทนุ ชื่นฟูวุฒิ (2531 :45) ได้ศึกษาถึง การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังจากการทำนาของเกษตรกรบ้านแม่โจ้ และบ้านบวคหมื่อ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า รายได้ของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังทำนา

อรุณ ชังอยู่ดี (2537 : 81) ที่ได้ศึกษา การยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า รายได้มีผลต่อการยอมรับ นวัตกรรมการเลี้ยงโคนม

รัชดา ตุวินันท์ (2538 : 90) ได้ศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรของชาวนาอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า โอกาสในการได้รับคำแนะนำจะไม่มี ความแตกต่างกัน ทางด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรของชาวนา

จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ต่อไปนี้ คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีนั้น มีการศึกษาถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ รายได้ ขนาดของฟาร์ม การตลาด และโอกาสในการได้รับคำแนะนำ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ จะได้นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษา และกำหนดวัตถุประสงค์ ของการศึกษารั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเพื่อศึกษาหาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในการยอมรับเทคโนโลยีด้านการ สุขาภิบาลการเลี้ยงไก่ไข่ ตลอดจนปัญหา ข้อเสนอแนะ และอุปสรรคบางประการในการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ เขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการฟาร์มไก่ไข่อิสระ จากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2542 จำนวนทั้งสิ้น 840 ชุด*

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยการจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวนทั้งสิ้น 524 ฉบับ เป็นแบบสอบถามของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ จำนวน 44 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปสอบถามกับเกษตรกร เพื่อจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเปิด (Open-ended question) และคำถามแบบปิด (Close-ended question) และโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่

* กองแผนงาน กรมปศุสัตว์, 2542

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกร ผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ มีลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question) มีคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ในแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก โดยการให้คะแนนในการวัดระดับการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการสุขาภิบาลไก่ไข่ให้คะแนนแบ่งตามลักษณะการปฏิบัติของเกษตรกรดังนี้

ลักษณะการปฏิบัติของเกษตรกร	ระดับคะแนน
ปฏิบัติในระดับดีมาก	3
ปฏิบัติในระดับปานกลาง	2
ปฏิบัติน้อย	1

นำคะแนนการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระทั้ง 44 คน มาหาค่าเฉลี่ย เป็นรายชื่อ จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้ มาปรับเป็นระดับของการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการสุขาภิบาล ได้ดังนี้

คะแนน 2.36 - 3.00	คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับสูง
คะแนน 1.68 - 2.35	คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับปานกลาง
คะแนน 1.00 - 1.67	คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับน้อย

คะแนนที่ได้จะนำมาตัดแปลงเป็นช่วงๆ เพื่อพิจารณาคะแนนการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2527 : 29)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \text{Range} / k \\ &= (X_{\max} - X_{\min}) / k \end{aligned}$$

เมื่อ	Range	=	พิสัย
	X_{\max}	=	คะแนนสูงสุด
	X_{\min}	=	คะแนนต่ำสุด
	k	=	จำนวนชั้น

ในการวิจัยครั้งนี้ เทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระได้กำหนด

คะแนนสูงสุด	=	3	คะแนน
คะแนนต่ำสุด	=	1	คะแนน
จำนวนชั้น	=	3	ชั้น

$$\text{แทนค่าสูตรในอันตรภาคชั้น} = (3 - 1) / 3 = 0.67$$

นำคะแนนการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระรวมทั้งสิ้น 30 คะแนน มาปรับระดับการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับได้ดังนี้

- คะแนน 23.42 – 30.00 คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับสูง
- คะแนน 16.71 – 23.41 คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับปานกลาง
- คะแนน 10.00 – 16.70 คะแนน มีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับน้อย

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะบางประการด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ โดยเป็นคำถามเปิด (Open-ended question)

3.3 การทดสอบแบบสอบถาม

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบเพื่อความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาในแบบสอบถาม (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ช่วยในการตรวจสอบ และได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในจังหวัดนครปฐม ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 20 ราย แล้วหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cron back) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_t} \right]$$

เมื่อ α = แทนค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

S^2_i = แทนคะแนน ความแปรปรวนแต่ละข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$S^2_t = \text{แทนคะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ}$$

$$n = \text{แทนจำนวนข้อของเครื่องมือวัด}$$

แทนค่าในสูตร ได้คุณภาพของแบบทดสอบทั้งฉบับ = 0.8750

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากงานธุรการ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้รับรองการทำการวิจัย แล้วส่งถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการกรอกแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับตามเวลาที่กำหนด (ระหว่าง วันที่ 20 กันยายน 2543 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2543) ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยัง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ทางไปรษณีย์ จำนวน 840 ชุด เท่ากับจำนวนเกษตรกรที่มีรายชื่อและที่อยู่ ตามข้อมูลของกองแผนงานกรมปศุสัตว์ ซึ่งได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 524 ชุด คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 62.38

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วยสถิติดังนี้

ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายเชิงพรรณนาข้อมูลด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ รายได้รวมของเกษตรกรทั้งปี จำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์ม และโอกาสในการได้รับคำแนะนำวิชาการด้านการเลี้ยงไก่ไข่ และการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาล

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ

ตารางที่ 4.1 แสดงเพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	37	84.10
หญิง	7	15.90
รวม	44	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงเพศของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยทั้งหมดจำนวน 44 คน พบว่า เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 84.10 และ ร้อยละ 15.90) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงอายุของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
20 - 30	4	9.10
31 - 40	10	22.72
41 - 50	12	27.27
51 - 60	12	27.27
61 - 70	5	11.36
71 - 80	1	2.28
รวม	44	100.00

อายุต่ำสุด 22 ปี

อายุเฉลี่ย 47.31 ปี

อายุสูงสุด 75 ปี

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.4 แสดงประสบการณ์จากการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระมีประสบการณ์เฉลี่ย 12.25 ปี มีประสบการณ์ต่ำสุดคือ 1 ปี ในขณะที่สูงที่สุดคือ 45 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ มีประสบการณ์จากการเลี้ยงไก่ไข่ระหว่าง 1-9 ปี (ร้อยละ 43.18) รองลงมา เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระมีประสบการณ์เฉลี่ยไก่ไข่ที่ 10-19 ปี (ร้อยละ 31.82) และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ที่ระหว่าง 20-29 ปี (ร้อยละ 15.90)

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

จำนวนไก่ไข่ (ตัว)	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
น้อยกว่า 2,000	13	29.55
2,001-3,000	3	6.81
3,001-4,000	3	6.81
4,001-5,000	2	4.55
มากกว่า 5,000	23	52.28
รวม	44	100.00
จำนวนไก่ไข่ต่ำสุด 170 ตัว	จำนวนไก่ไข่เฉลี่ย 19,919 ตัว	
จำนวนไก่ไข่สูงสุด 150,000 ตัว	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 35,169.82	

จากตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่จะมีจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มเฉลี่ย 19,919 ตัว มีจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มต่ำสุด 170 ตัว จำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มสูงสุด 150,000 ตัว ซึ่งเกษตรกรมีจำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์มอยู่ในช่วงมากกว่า 5,000 ตัวมากที่สุด (ร้อยละ 52.28) รองลงมา จำนวนไก่ไข่อยู่ในช่วงน้อยกว่า 2,000 ตัว (ร้อยละ 29.55) และมีจำนวนไก่ไข่ระหว่าง 2,001-3,000 และ 3,001-4,000 ตัวมีจำนวนไก่เท่ากัน (ร้อยละ 6.81)

ตารางที่ 4.6 แสดงโอกาสในการได้รับคำแนะนำทางวิชาการด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

โอกาสในการได้รับคำแนะนำ (ครั้ง)	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
0	35	79.50
1	7	15.90
2	1	2.30
3	0	0.00
4	1	2.30
รวม	44	100.00

จากตารางที่ 4.6 แสดงโอกาสในการได้รับคำแนะนำทางวิชาการด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการ (ร้อยละ 79.50) รองลงมาเกษตรกรได้รับคำแนะนำ 1 ครั้ง (ร้อยละ 15.90) และได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการจำนวน 2 และ 4 ครั้งเท่ากัน (ร้อยละ 2.30)

ตารางที่ 4.7 แสดงรายได้จากฟาร์มในปี พ.ศ. 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

รายได้ (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
น้อยกว่า 80,000	16	36.36
80,001-160,000	5	11.36
160,001-240,000	3	6.84
240,001-320,000	1	2.27
320,001-4,000,000	2	4.54
มากกว่า 4,000,000	17	38.63
รวม	44	100.00

รายได้ต่ำสุด 4,000 บาท

รายได้เฉลี่ย 783,938.6 บาท

รายได้สูงสุด 9,000,000 บาท

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,751,281

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.7 แสดงรายได้จากฟาร์มในปี พ.ศ. 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 783,938.6 บาท มีรายได้ต่ำสุดเท่ากับ 4,000 บาท รายได้สูงสุดเท่ากับ 9,000,000 บาท เกษตรกร ผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระจะมีรายได้ในช่วง มากกว่า 400,000 มีมากที่สุด (ร้อยละ 38.63) รองลงมา มี รายได้น้อยกว่า 80,000 บาท (ร้อยละ 36.36) และมีรายได้ในช่วง 80,001-160,000 บาท (ร้อยละ 11.36)

ตารางที่ 4.8 แสดงวิธีการขายไข่ไก่ในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

วิธีการขายไข่ไก่	จำนวน (คน)	ร้อยละ(%)
ขายถึงผู้บริโภคโดยตรง	15	34.10
ขายผ่านพ่อค้าคนกลางหรือบริษัท	29	65.90
รวม	44	100.00

จากตารางที่ 4.8 แสดงวิธีการขายไข่ไก่ในฟาร์มของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่เกินกว่าครึ่งขายไข่ไก่โดยขายผ่านพ่อค้าคนกลางหรือบริษัท (ร้อยละ 65.90) และขายไข่ไก่ถึงผู้บริโภคโดยตรง (ร้อยละ 34.10)

4.2 การยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงอิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์การยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงอิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์การยอมรับเทคโนโลยี เป็นรายชื่อแสดงเป็นค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยด้านการสุขภาพโดยมีรายละเอียดของคะแนนที่ได้มีการตัดแปลงเป็นช่วงๆ เพื่อพิจารณาระดับการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 แสดงการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

รายการ	จำนวน (คน) N = 44	ร้อยละ (%)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน) (\bar{X})	ค่าเบี่ยง เบนมาตรฐาน ฐาน (S.D)
1. วิธีการฆ่าเชื้อภายในโรงเรือน				
- ใช้การพ่นคอก	1	2.27		
- ใช้ยาฆ่าเชื้อและสารเคมี	37	84.09		
- ใช้วิธีรมควัน	6	13.64	2.70	0.70
			(ยอมรับสูง)	
2. การพักโรงเรือนของเกษตรกร				
- ไม่พักเลย	4	9.09		
- 0-14วัน	8	18.18		
- มากกว่า 15 วันขึ้นไป	32	72.73	2.64	0.65
			(ยอมรับสูง)	
3. การป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์ม				
- มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อจุ่มเท้าก่อนเข้าโรงเรือน	14	31.82		
- มีสเปรย์ฆ่าเชื้อก่อนเข้าโรงเรือน	4	9.09		
- ไม่มีการจัดการใดๆ	26	59.09	1.51	0.66
			(ยอมรับน้อย)	
4. การจัดการกับซากไก่ที่ตาย				
- นำไปฝัง หรือ เผา	31	70.45		
- เอาไปจำหน่าย	9	20.46		
- ปล่อยทิ้งหรือนำไปทิ้งที่อื่น	4	9.09	2.61	0.65
			(ยอมรับสูง)	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N = 44	ร้อยละ (%)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน) (\bar{X})	ค่าเบี่ยง เบนมาตรฐาน ฐาน (S.D)
5. การให้ยาหลังไก่แสดงอาการป่วย				
- มีการให้ยารักษา	44	100.00		
- ไม่มีการให้ยารักษา	0	0		
- มีการให้ยารักษาบ้างไม่ให้บ้าง	0	0	3	0.00
			(ยอมรับสูง)	
6. การจัดโปรแกรมวัคซีนของเกษตรกร				
- ให้วัคซีนตามโปรแกรม	34	77.27		
- ไม่ได้ให้ตามโปรแกรม	10	22.73		
- ไม่มีการให้วัคซีน	0	0	2.77	0.42
			(ยอมรับสูง)	
7. วิธีเก็บรักษาวัคซีนของเกษตรกร				
- เก็บใส่ตู้เย็นได้ช่องแช่แข็ง	17	38.64		
- เก็บใส่ตู้เย็นในช่องแช่แข็ง	13	29.54		
- เก็บใส่ตู้เย็นในช่องธรรมดา	14	31.82	2.09	0.83
			(ยอมรับปานกลาง)	
8. การทำความสะอาดรางน้ำและรางอาหาร ของเกษตรกร				
- ทำทุกสัปดาห์	38	86.36		
- นานๆ ครั้งถึงจะทำ	6	13.64		
- ไม่มีการทำเลย	0	0	2.86	0.35
			(ยอมรับสูง)	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N = 44	ร้อยละ (%)	ค่าเฉลี่ย (คะแนน) (\bar{X})	ค่าเบี่ยง เบนมาตรฐาน ฐาน (S.D)
9.การเข้าร่วมอบรมเรื่องการสุขาภิบาลฟาร์ม				
- เข้าร่วมทุกครั้งที่ทราบ	3	6.82		
- เข้าร่วมเป็นบางครั้ง	15	34.09		
- ไม่เคยเข้าร่วมเลย	26	59.09	1.84	0.43
(ยอมรับปานกลาง)				
10. การซื้อยาและวัคซีนของเกษตรกร				
- ซื้อโดยตรงจากบริษัท/ปศุสัตว์	18	40.91		
- ซื้อจากร้านขายยาสัตว์โดยตรง	25	56.82		
- ซื้อจากร้านขายยาจำหน่ายทั่วไป	1	2.27	2.39	0.45
(ยอมรับสูง)				

จากตารางที่ 4.9 แสดงการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

วิธีการฆ่าเชื้อภายในโรงเรือน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรใช้ฆ่าฆ่าเชื้อและสารเคมีมากที่สุด (ร้อยละ 84.09) รองลงมาใช้วิธีรมควัน (ร้อยละ 13.64) และใช้การพ่นคอก (ร้อยละ 2.27) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีในด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

การพักโรงเรือนก่อนนำไก่เข้าเลี้ยงของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการพักคอกตั้งแต่ 15 วันขึ้นไปมากที่สุด (ร้อยละ 72.73) รองลงมา มีการพักคอกตั้งแต่ 0-14 วัน (ร้อยละ 18.18) และไม่มีการพักคอกเลย (ร้อยละ 9.09) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

การป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลภายนอก จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรไม่มีการจัดการใดๆ เลยมากที่สุด (ร้อยละ 59.09) รองลงมา มีอ่างจุ่มเท้า น้ำยาฆ่าเชื้อก่อนเข้าโรงเรือน (ร้อยละ 31.82) และมีการสเปรย์ฆ่าเชื้อก่อนเข้าโรงเรือน (ร้อยละ 9.09) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับน้อย

การจัดการกับซากไก่ที่ตาย จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรจะนำไปฝังหรือเผามากที่สุด (ร้อยละ 70.45) รองลงมาจะนำไปจำหน่าย (ร้อยละ 20.46) และปล่อยทิ้งไว้หรือนำไปทิ้งที่อื่น (ร้อยละ 9.09) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 สรุปได้ว่า มีระดับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

การให้ยาหลังไก่แสดงอาการป่วยของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการให้ยารักษาไก่ป่วยมากที่สุด (ร้อยละ 100) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

การจัดโปรแกรมวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรจะให้วัคซีนตามโปรแกรมมากที่สุด (ร้อยละ 77.27) รองลงมาไม่ได้ให้วัคซีนตามโปรแกรม (ร้อยละ 22.73) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

วิธีการเก็บวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรเก็บวัคซีนใส่ตู้เย็นไว้ได้ของแช่แข็งมากที่สุด (ร้อยละ 38.64) รองลงมาเก็บวัคซีนไว้ในตู้เย็นช่องธรรมดา (ร้อยละ 31.82) และเก็บวัคซีนไว้ในช่องแช่แข็ง (ร้อยละ 29.54) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับปานกลาง

การทำความสะอาดคอกน้ำและรางอาหารของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการทำความสะอาดคอกสัปดาห์มากที่สุด (ร้อยละ 86.36) รองลงมาเรื่อยๆ ครั้งถึงจะทำความสะอาด (ร้อยละ 13.64) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

การเข้าร่วมอบรมเรื่องการสุขาภิบาลฟาร์มของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรไม่เคยเข้าร่วมอบรมเลยมากที่สุด (ร้อยละ 59.09) รองลงมา มีการเข้าร่วมอบรมบางเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 34.09) และมีการเข้าร่วมอบรมทุกครั้งที่ทราบ (ร้อยละ 6.82) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับปานกลาง

ในการซื้อยาและวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรซื้อวัคซีนจากขายยาสัตว์โดยตรงมากที่สุด (ร้อยละ 56.82) รองลงมาซื้อวัคซีนโดยตรงจากบริษัทหรือปศุสัตว์ (ร้อยละ 40.91) และซื้อจากร้านขายยาจำหน่ายทั่วไป (ร้อยละ 2.27) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 สรุปได้ว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลในระดับสูง

ส่วนที่ 2 การวัดระดับการยอมรับ โดยแสดงเป็นคะแนนรวมของการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นคะแนนรวม

ระดับการยอมรับเทคโนโลยี	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)
มีการยอมรับเทคโนโลยีระดับสูง (23.42 – 30.00 คะแนน)	27	61.36		
มีการยอมรับเทคโนโลยีระดับปานกลาง (16.71 - 23.41 คะแนน)	17	38.64		
มีการยอมรับระดับต่ำ (10.00 - 16.70 คะแนน)	0	0.00		
รวม	44	100.00	24.00 (ยอมรับสูง)	5.83

ตารางที่ 4.10 แสดงระดับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เป็นคะแนนรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพในระดับสูง (ร้อยละ 61.36) และมีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.64) เมื่อพิจารณาเป็นคะแนนรวมของการยอมรับได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.00 สรุปได้ว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพในระดับสูง

4.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

จากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และข้อเสนอแนะในการเลี้ยงไก่ไข่ด้านการสุขภาพ พบว่า เกษตรกรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดไม่ได้แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะด้านการสุขภาพเลี้ยงไก่ไข่

4.4 วิจารณ์ผล

จากการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

4.4.1 ทางด้านสภาพพื้นฐานของเกษตรกร

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 47.31 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่เฉลี่ย 12.25 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า เกษตรกรที่รับผิดชอบในดูแลกิจการฟาร์มไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเป็นผู้ที่มีอายุเฉลี่ยค่อนข้างมาก และดำเนินกิจการเลี้ยงไก่ไข่อิสระมานาน โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ไข่อิสระนั้น ถึงแม้เกษตรกรจะมีการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ยังสามารถที่จะดำเนินกิจการและมีรายได้ตลอดปีสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระนั้นสามารถดูแลกิจการมาได้จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ เทพ พงษ์พานิช (2527 : 310-311) ที่กล่าวว่า เกษตรกรสามารถเรียนรู้ รับรู้ ได้ดีก็ต่อเมื่อเขามีความปรารถนา และนำเอาความรู้นั้นไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์กับตัวของเกษตรกรเอง และเมื่อเกษตรกรมองเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ในสิ่งที่ทำแล้วเกษตรกรย่อมที่จะพยายามเรียนรู้ความผิดพลาดแล้วทำการแก้ไข จนมีความชำนาญ และนอกจากนี้ยังมีปัจจัยอีกมากมายที่ทำให้เกษตรกรมีอัตราการยอมรับ มาก น้อย ช้า เร็ว แตกต่างกันไป เช่น การศึกษา อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และ

โอกาสของการได้รับคำแนะนำทางด้านวิชาการในการเลี้ยงไก่ไข่ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่ แต่เมื่อพิจารณาการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรด้านการสุขภาพ พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีในระดับน้อย 1 รายการ จาก 10 รายการ แสดงให้เห็นว่า โอกาสในการได้รับคำแนะนำทางด้านวิชาการ ไม่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับ รัชดา คูวินันท์ (2538 : 90) ที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรของชาวนา อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า โอกาสในการได้รับคำแนะนำไม่มีความแตกต่างกันทางด้านการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทางการเกษตรของชาวนา

4.4.2 การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพ

การยอมรับเทคโนโลยีในระดับสูง 7 รายการ แต่มี 4 รายการ ที่เป็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ด้านการสุขภาพไก่ไข่เกี่ยวกับการจัดการกับซากไก่ที่ตายของผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระพบว่า เกษตรกรนำไก่ที่ตายไปฝังหรือเผาถึง (ร้อยละ 70.45) และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ซึ่งถือว่ามี การยอมรับการปฏิบัติต่อไก่ที่ตายแล้วนำไปฝังเพื่อป้องกันการระบาดของเชื้อโรค จึงสรุปได้ว่ามีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยอมรับในระดับสูงและสอดคล้องกับ สุวรรณ เกษตรสุวรรณ (2535 : 270) ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ การปฏิบัติเมื่อไถ่เป็นโรคว่า ในการจัดการเผาหรือฝังไถ่ที่ตายหรือกำลังจะตายเสีย ถ้าฝังควรฝังให้ ลึกแล้วโรยทับด้วยปูนขาวหรือราคน้ำยามาเชื้อ

ส่วนในเรื่องของการจัดโปรแกรมวัคซีนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรจะใช้วัคซีนตาม โปรแกรมการให้วัคซีนมากที่สุดถึง (ร้อยละ 77.27) และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ซึ่ง เท่ากับว่า เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องของการให้วัคซีนแก่ไถ่ไข้ จึง สรุปได้ว่า มีการยอมรับในระดับสูงและ สอดคล้องกับ ภูวนาท นนทรี (ม.ป.ป. : 68) ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ ข้อควรปฏิบัติในการให้วัคซีนว่า อายุของไถ่และระยะเวลาในการทำวัคซีน จะมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน โรคของไถ่เป็น อย่างมากดังนั้นในการทำวัคซีนจึงควรทำตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง

สำหรับในเรื่องของการให้ยาหลังไถ่แสดงอาการป่วยของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการให้ยารักษาไถ่ที่ป่วยถึง (ร้อยละ 100) และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 ซึ่งเท่ากับว่า เกษตรกร ทราบถึงการสุขภาพไถ่ป่วยว่าถ้ามีการให้ยารักษาแล้วไถ่จะหายจากอาการป่วย สอดคล้องกับ ปฐม เลาหะเกษตร (2540 : 270) ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ การป้องกันโรคด้วยการให้ยาว่า ยาบางชนิด เมื่อให้ไถ่ในปริมาณเล็กน้อยจะช่วยในการเจริญเติบโตของไถ่ ทำให้ไถ่สมบูรณ์ แข็งแรง มีความ ต้านทานโรคสูงยาบางชนิดให้เพื่อป้องกันโรคบางชนิดโดยตรงและยาบางชนิดถ้าให้ในปริมาณสูง จะช่วยรักษาโรคบางชนิดด้วย

ส่วนในเรื่องของการพักโรงเรือนก่อนนำไถ่เข้าเลี้ยงของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการพักโรงเรือนตั้งแต่ 15 วันขึ้นไป (ร้อยละ 72.73) และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 ซึ่งเป็นสิ่ง ที่เกษตรกรได้ทราบถึงความสำคัญในการพักโรงเรือนว่าเชื้อ โรคที่มีอยู่ในโรงเรือนจะได้ลดจำนวน ลงก่อนที่เกษตรกรจะนำไถ่เข้าไปเลี้ยงในครั้งใหม่ซึ่งสอดคล้องกับ วิโรจน์ จันทรัตน์ (2526 : 380) ที่กล่าวไว้ในหัวข้อ การสุขภาพโรงเรือนที่คั้นควรเริ่มต้นด้วยการทำความสะอาด การฆ่าเชื้อ โรงเรือนรวมทั้งการกำจัดแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงต่างๆ ด้วยโรงเรือนแต่ละโรงเรือนควรทิ้งไว้ อย่างน้อย 2 สัปดาห์หลังจากการล้างทำความสะอาดนี้จะช่วยในการควบคุมโรคเพราะว่าจะไปลด จำนวนตัวเชื้อโรคลง ในการทำความสะอาดนั้นก็เพื่อลดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ชนิดอื่นทันทีที่ ได้มีการทำความสะอาดและฆ่าโรคโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ การป้องกันโดยการทำความสะอาด และฆ่าเชื้อโรคโรงเรือนและอุปกรณ์เป็นประจำนั้นช่วยป้องกันการเกิดโรคระบาดได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาด้านการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพไก่ไข่และปัญหาอุปสรรครวมทั้งข้อเสนอแนะในด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

ประชากรที่ใช้ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยจำนวน 44 ชุด ตามข้อมูลของกองแผนงาน กรมปศุสัตว์

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 การศึกษาข้อมูลทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปรากฏว่าเป็นเพศชายมากที่สุด คือ (ร้อยละ 54.1 และ ร้อยละ 15.9) เป็นเพศหญิง อายุ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่ (ร้อยละ 27.27) มีอยู่ในอายุระหว่าง 41-50 ปี และ อายุระหว่าง 51-60 ปี มากที่สุดเท่ากัน ระดับการศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระมากกว่าครึ่งมีการศึกษาในระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา (ร้อยละ 56.8) ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.18) มีประสบการณ์จากการเลี้ยงไก่ไข่ระหว่าง 1-9 ปี รองลงมา (ร้อยละ 31.81) มีประสบการณ์ 10-19 ปี ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์ระหว่าง 20-29 คือ (ร้อยละ 15.90) ทั้งนี้ สำหรับเกษตรกรที่มีประสบการณ์การเลี้ยงที่ระหว่าง 30-39 ปีและ 40-49 ปีมีจำนวนเท่ากันคือ (ร้อยละ 4.54) จากการสำรวจ พบว่า มีเกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อยที่สุด คือ เพียง 1 ปี ในขณะที่มากที่สุด คือ 45

จำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์ม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.27) เลี้ยงไก่ไข่ในแต่ละฟาร์มอยู่ในระหว่าง มากกว่า 5,000 ตัว โอกาสในการได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาจากการเลี้ยงไก่ไข่ใน

เดือนที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำในด้านวิชาการไม่ว่าจะเป็นแหล่งใดก็ตาม คิดเป็น (ร้อยละ 79.5) มากที่สุด ที่เหลือนอกนั้นได้รับคำแนะนำมาก่อน ซึ่งมีจำนวนครั้งแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ได้รับคำแนะนำ 1 ครั้ง คิดเป็น (ร้อยละ 15.9) ส่วนที่ได้รับคำแนะนำน้อยที่สุด คือ 2 และ 4 ครั้ง คิดเป็น (ร้อยละ 2.3) เกษตรกรมีรายได้อาจจากการจำหน่ายไก่ไข่ตลอดปี 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่าย เฉลี่ย 783938.6 รายได้สูงสุด 9,000,000 ต่ำสุด 4,000 เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 68.9) มีวิธีการขายไข่ไก่ในฟาร์มโดยวิธีขายผ่านคนกลางหรือบริษัท

5.1.2 ข้อมูลด้านการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรในด้านการสุขภาพไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ประเภทอิสระในเขตภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทยโดยพิจารณาคะแนนรวมจากการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ พบว่า เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพในในระดับสูง เมื่อพิจารณาการยอมรับเทคโนโลยีเป็นรายข้อสามารถสรุปได้สามารถอธิบายได้ดังนี้

การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระที่อยู่ในระดับสูง ได้แก่

วิธีการฆ่าเชื้อภายในโรงเรือน จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรใช้ยาฆ่าเชื้อและสารเคมีในการฆ่าเชื้อโรคภายในโรงเรือนมากที่สุด (ร้อยละ 84.09) รองลงมาใช้วิธีรมควัน (ร้อยละ 13.64) และใช้การพ่นคอกน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.27) โดยมีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่ 2.70

การพักโรงเรือนก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการพักโรงเรือนมากกว่า 15 วัน (ร้อยละ 72.73) รองลงมาพักคอกตั้งแต่ 0-14 วัน (ร้อยละ 18.18) และน้อยที่สุด ไม่มีการพักคอกเลย (ร้อยละ 9.09) โดยมีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่ 2.64

การจัดการกับซากไก่ที่ตาย จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการกับซากไก่โดยการนำไปฝังหรือเผา (ร้อยละ 70.45) รองลงมาเอาไปจำหน่าย (ร้อยละ 20.46) และน้อยที่สุดปล่อยทิ้งหรือนำไปทิ้งที่อื่น (ร้อยละ 9.09) โดยมีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่ 2.61

การให้ยาหลังไก่แสดงอาการป่วย จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการให้ยาหลังจากไก่แสดงอาการป่วย (ร้อยละ 100) มีค่าการยอมรับอยู่ที่ 3

การจัดโปรแกรมวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการให้วัคซีนตามโปรแกรม (ร้อยละ 77.27) รองลงมาไม่ได้ให้วัคซีนตามโปรแกรม (ร้อยละ 22.73) มีค่าการยอมรับอยู่ที่ 2.77

การทำความสะดวกด้านน้ำและรางอาหาร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการทำความสะดวกด้านน้ำและรางอาหารทุกสัปดาห์มากที่สุด (ร้อยละ86.36) รองลงมาเรื่อยๆ ครึ่งถึงจะทำ (ร้อยละ13.64) และมีค่าการยอมรับอยู่ที่ 2.86

การซื้อยาและวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีการซื้อยาและวัคซีนจากร้านขายยาสัตว์โดยตรงมากที่สุด (ร้อยละ56.82) รองลงมาซื้อโดยตรงจากบริษัท/กรมปศุสัตว์ (ร้อยละ40.91) และซื้อจากร้านจำหน่ายยาทั่วไปน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.27) มีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่2.39

เทคโนโลยีที่มีการยอมรับในระดับปานกลางได้แก่

วิธีการเก็บวัคซีนของเกษตรกร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการเก็บรักษาวัคซีนไว้ในตู้เย็นได้ช่องแช่แข็งมากที่สุด (ร้อยละ 38.64) รองลงมาเก็บในตู้เย็นช่องธรรมดา (ร้อยละ31.82) และเก็บใส่ช่องแช่แข็งน้อยที่สุด (ร้อยละ 29.54) มีค่าการยอมรับที่ 2.09

การเข้าร่วมอบรมเรื่องการสุขาภิบาลฟาร์ม จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรจะไม่มี การเข้าร่วมอบรมการสุขาภิบาลฟาร์มเลยมากที่สุด (ร้อยละ 59.09) รองลงมาเข้าร่วมเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 34.09) และเข้าร่วมทุกครั้งที่ทราบน้อยที่สุด (ร้อยละ 6.82) มีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่ 1.84

เทคโนโลยีที่มีการยอมรับน้อยได้แก่

วิธีการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลภายนอก จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีวิธีการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มใดๆ เลย (ร้อยละ59.09) รองลงมาใช้อ่างจุ่มเท้าก่อนเข้าโรงเรือน (ร้อยละ31.82) และใช้สเปรย์ฆ่าเชื้อก่อนเข้าโรงเรือนน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.09) มีค่าเฉลี่ยการยอมรับอยู่ที่ 1.51

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาการวิจัย

การสุขาภิบาลเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกษตรกรทราบและเห็น ได้ทันทีหากมีการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเพราะเชื้อโรคมีอยู่แพร่กระจายทั่วไปในอากาศและพร้อมที่จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของสัตว์ จากการศึกษาโดยภาพรวมแล้วด้านการสุขาภิบาล เกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับเกือบทุกรายการ มีบางรายการที่มีการยอมรับปานกลางและน้อย ดังนั้นจึงควรพิจารณาอย่างยิ่งในเรื่องที่เกษตรกรมีการยอมรับต่ำเพื่อศึกษาพิจารณาให้คำแนะนำ หรือแก้ไขจากนักวิชาการทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยง ไก่ไข่ของเกษตรกรต่อไปรวมทั้งศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับน้อยต่อไป

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย ว่าขนาดของฟาร์มที่เลี้ยงไก่ไข่มากน้อยเพียงไร เพื่อนำมาปรับปรุงฟาร์มให้มีเทคโนโลยีด้านการสุขภาพIMAL ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบรายได้ของฟาร์มในแต่ละปีที่ผ่านมา กับเกษตรกร(เลี้ยงไก่ไข่อิสระ ประกันราคา รับจ้างเลี้ยงกับบริษัท ว่ามีความเป็นอยู่กันอย่างไร รายได้ที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร
3. สำหรับการเก็บข้อมูลควรมีการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อเป็นการทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกร และชี้แนะวิธีการแก้ไขให้กับเกษตรกรด้วย
4. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อการตลาดไข่ไก่ และปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ปัญหาของเกษตรกรด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

- กองแผนงาน กรมปลัดศรั. 2542. รายชื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กรมปลัดศรั. (อัครานา)
- เกษม อูปราสิทธิ์. 2537. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำการปลูกเสาวรของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ " :วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 110
- จันทวรรณ ชมวัน. 2535. ปัจจัยที่มีผลต่อการความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนเนื้อในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. เชียงใหม่ :วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 120 น.
- ชูศรี วงศ์รัตนา. 2537. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : บริษัท บีเอฟ ไอ จำกัด.
- ชูพหเทพ พงศ์สร้อยเพชร. 2531. การส่งเสริมการเกษตรเบื้องต้น. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การค้ำของครูสภา. กรุงเทพฯ : หน้า 109-110.
- ไชยา อ้อยสูงเนิน. 2535. การเลี้ยงไก่ไข่. พิมพ์ที่ศูนย์ผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท. 105 น.
- ทนุ ชื่นฟูวุฒิ. 2531. การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองหลังการทำนาของเกษตรกรบ้านแม่ใจ ตำบลบ้านเป้าและบ้านบวกหม้อ ตำบลจี้เหล็กอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ. 121. น.
- เทพ พงษ์พานิช. 2527. การส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ. 310 น.
- รัชชัย สุกคิชฐ์. 2539. การยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงอิสระจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 108 น.
- ธำรงค์ศักดิ์ พลบำรุง. 2532. การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. 49 น.
- บุญธรรม คำพอ. 2525. ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและไม่ยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตโครงการมูลนิธิบูรณะชนบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 300 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุญสม วรเอกศิริ. 2529. หลักและส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. 159 น.
- ปทุม เลาหะเกษตร. 2540. การเลี้ยงสัตว์ปีก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รวีเจิว. 317 น.
- ปสุตต์, กรม. 2542. ปริมาณจำนวนไก่ไข่และไก่เนื้อในแต่ละจังหวัดปี 2540. สารสนเทศ. 47 (กุมภาพันธ์) : 16-18
- พงศ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2526 . ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 109 น.
- ไพบูลย์ สุทธสุภา, นรินทร์ชัย พัฒนหงสา และสนธิ วงศ์ประเสริฐ. 2527. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกกาแฟบนที่สูง. รายงานการวิจัยโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนากาแฟบนที่สูง คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 109. น.
- ภูวดล สาธิตเกษตร. 2536. ผลของการนำนวัตกรรมไปสู่ชนบท : ศึกษากรณีการยอมรับการผสมเทียมโค. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต วิทยาศาสตร์ (การจัดการสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. หน้า 110. น.
- ภูวนาท นนทรี. ม. ป.ป. การเลี้ยงไก่ไข่. กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือเกษตรชุมชน. 78 น.
- รัชดา ตูวิวัฒน์. 2539. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเกษตรของชาวนาอำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต รัฐศาสตร์ (สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 120. น.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์. 200 น.
- เลอภ ศิริสันติกุล. 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำวิธีปฏิบัติการปลูกกาแฟอาราบิก้าของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ : กรณีศึกษาหมู่บ้านขุนช่างเคี่ยนและหมู่บ้านม่อนเงาะ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต เกษตรศาสตร์ (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 123. น.
- วิทยา คำรงค์เกียรติศักดิ์. 2529. การสื่อสารทางการเกษตร. เชียงใหม่ : สถาบันการเกษตรแม่โจ้.
- วิโรจ จันทรรัตน์. 2526. โรคและการสุขภาพ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 502 น.
- ศุลกากร, กรม. 2541. ปริมาณและมูลค่าการส่งออกไข่ไก่ปี 2521-2540. สารสนเทศ. 46 (มกราคม-กุมภาพันธ์) : 40.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน. 2541. สภาวะต้นทุนการผลิตไข่ไก่. สาส์นไก่.46 (มกราคม-กุมภาพันธ์) : 41-43.
- สมภพ เพชรรัตน์. 2523. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ – ไม่ยอมรับ เทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคมอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 175. น.
- สุกัญญา จงใจภักดิ์. 2532. การศึกษาเฉพาะกรณีเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกถั่วลิสงฤดูแล้งของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานลำปางจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ. 97 น.
- สุวรรณ เกษตรสุวรรณ. 2535. การเลี้ยงไก่. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด. 337 น.
- สุนทร แก่นกระจ่าย. 2536. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงของเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี. ศึกษาเฉพาะกรณีชมรมไม้ผลสิงห์บุรี ปีพุทธศักราช 2534. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 97 น.
- อรุณ ชัยอยู่ดี. 2531. การยอมรับนวัตกรรมการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรอำเภอพะอ่า จังหวัดเพชรบุรี. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 145 น.
- อาวุธ ต้นโช. 2538. การผลิตสัตว์ปีก. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์. 256 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำชี้แจงแบบสอบถาม

เรียน เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระเขตภาคตะวันออก

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการกรอกแบบสอบถาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลไก่ไข่ 1 ชุด

เนื่องด้วยนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ ได้จัดทำการวิจัยเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขาภิบาลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระในเขตภาคตะวันออก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ทางคณะผู้จัดทำวิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการกรอกแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริงในฟาร์มของท่าน ซึ่งทางผู้วิจัยคัดเลือกท่านในการกรอกแบบสอบถามดังกล่าว

อนึ่ง ทางผู้จัดทำจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและใคร่ขอความกรุณาจากท่านส่งแบบสอบถามกลับภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2543 โดยใส่ซองจดหมายที่แนบมาด้วยและไม่ต้องติดแสตมป์เพิ่มเติม จักขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์
คณะผู้วิจัย

(อาจารย์คณัช ดิษยบุตร)

อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

(อาจารย์กศพงษ์ ปวงสุข)

อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถาม

เรื่อง

การยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อิสระ
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

คำชี้แจง

1. กรุณาอ่านคำถามแต่ละข้ออย่างละเอียดและกรุณาตอบคำถามทุกข้อ
2. กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุดและผู้วิจัยจะใช้คำตอบของท่านเป็นข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น และจะเก็บเป็นความลับจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้ตอบ
3. แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่ไข่

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีด้านการ

สุขาภิบาลไก่ไข่

ผู้จัดทำ

ที่อยู่

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ท่านเป็นผู้เลี้ยงไก่ไข่ประเภทใด

- () ผู้เลี้ยงอิสระและไม่ผูกพันกับบริษัท
- () รับจ้างเลี้ยงกับบริษัท
- () ประกันราคากับบริษัท
- () ร่วมเลี้ยงกับบริษัท

หมายเหตุ กรุณาตอบตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในฟาร์ม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษา () ประถม () มัธยมต้น () มัธยมปลาย
() ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก
4. ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ ปี
5. จำนวนไก่ไข่ภายในฟาร์ม ตัว
6. โอกาสการได้รับการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือเอกชนกี่ครั้ง (ในเดือนที่ผ่านมา) ครั้ง
7. รายได้จากฟาร์มในปี พ.ศ. 2542 โดยไม่หักค่าใช้จ่าย บาท
8. ท่านมีวิธีการขายไข่ในฟาร์มอย่างไร (ที่ขายเป็นส่วนใหญ่)
 - () ขายถึงผู้บริโภคโดยตรง
 - () ขายผ่านพ่อค้าแม่ค้าหรือสหกรณ์
 - () ขายผ่านคนกลางหรือบริษัท

ตอนที่ 2 การยอมรับเทคโนโลยีด้านการสุขภาพไก่ไข่

1 ท่านมีวิธีการใดในการฆ่าเชื้อภายในโรงเรือน

- () ใช้การพ่นคอก
- () ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อและสารเคมี
- () ใช้วิธีรมควัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2 ท่านมีการพักโรงเรือนก่อนนำไก่เข้าเลี้ยงกี่วัน

- () ไม่มีการพักเลย
- () 0-14 วัน
- () 15 วันขึ้นไป

3 ท่านมีวิธีการป้องกันเชื้อโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลภายนอกอย่างไร

- () อ่างน้ำยามาเชื้อ
- () ใช้สเปรย์พ่น
- () ไม่จัดการใด

4 ท่านมีวิธีการจัดการซากไก่ตายอย่างไร

- () ฝัง เตา
- () เอาไปจำหน่าย
- () ปลดทิ้งไว้หรือนำไปทิ้ง

5 ท่านมีการใช้ยาหลังไก่แสดงอาการป่วยหรือไม่

- () มี
- () ไม่มี
- () มีบ้าง ไม่มีบ้าง

6 ท่านใช้วัคซีนภายในฟาร์มแบบ

- () ตรงตามโปรแกรม
- () ไม่ตรงตามโปรแกรม
- () ไม่มีการใช้วัคซีน

7 ท่านมีวิธีการเก็บรักษาวัคซีนแบบ

- () ใส่อุณหภูมิห้องแช่แข็ง
- () ใส่อุณหภูมิในช่องแช่แข็ง
- () ใส่อุณหภูมิในช่องธรรมดา

8 ท่านมีการทำความสะอาดรางน้ำและรางอาหารมากน้อยเพียงใด

- () ทุกสัปดาห์
- () นานๆ ครั้ง
- () ไม่ทำเลย

9 ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมการสุขาภิบาลฟาร์มหรือไม่

- () เข้าร่วมทุกครั้งที่ทราบ
 () เข้าร่วมเป็นบางครั้ง
 () ไม่เคยเข้าร่วมเลย

10 ท่านซื้อยาและวัคซีนจากแหล่งใด

- () ซื้อโดยตรงจากบริษัทหรือปศุสัตว์
 () ซื้อจากร้านขายยาสัตว์
 () ซื้อจากร้านจำหน่ายยาทั่วไป

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ท่านคิดว่าฟาร์มท่านมีปัญหาด้านการสุขาภิบาลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....